

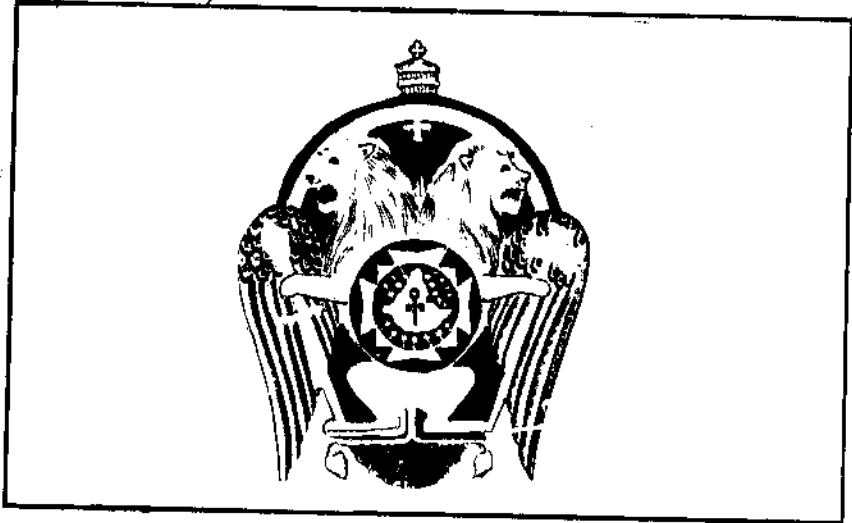
ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው
የተዋሕዶ አንበሳም መድኃኒዓለም
ኢየሱስ ክርስቶስ ነው

ክላባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

ቀደም ሲል የታተመው መጽሐፍ ስኢትጲያውያን ወገኖች ባለመዳረሱ በልዑል እግዚአብሔር ጥበብ በእመብርሃን በቅድስት ድንግል ማርያም ፈቃድ በአባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ ጽኑ ፍላጎት መጽሐፉን ፈልገው ላላገኙት ኢትዮጵያውያን ወገኖች እንዲዳረስ በማሰብ አቶ ሰለሞን ይመርና አቶ ጌታቸው አያሌው እንደገና እንዲታተም አደረጉት። ግንቦት ፪፻፩ ዓ.ም

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው ።

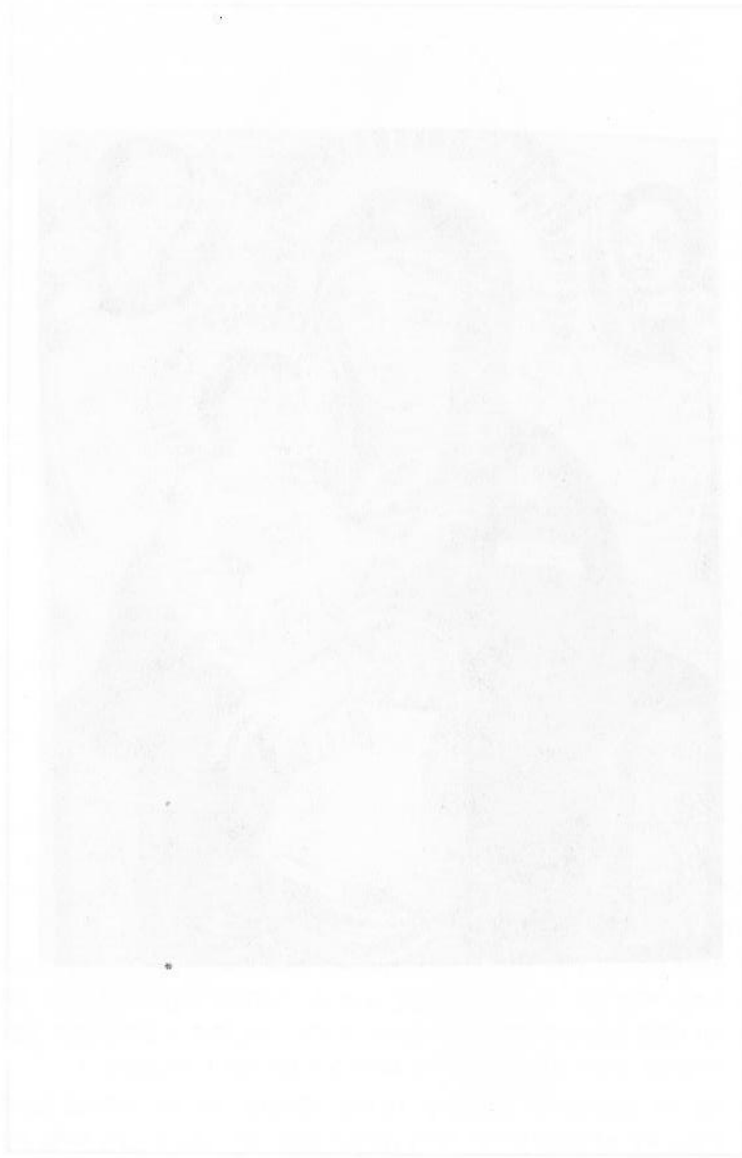
በመጽሐፉ ሽፋን ላይ ያለው
የእርሜው አጭር ተርጉም

የቅኔ ተማሪ

፩ኛ/ እንበሳ የተባለው ክርስቲስ ነው ፤
፪ኛ/ የማርቀስ ምልክትም እንበሳ ነው ፤

- ሀ. በግራ በኩል ያለውና ጦር የያዘው እንበሳ በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበረው እርሜችን ሲሆን ፤
 - ለ. በቀኝ በኩል ያለው እንበሳ ደግሞ ጦሩ ወደ መስቀል ተለውጦ በሐዲስ ኪዳን ጊዜ የነበረ እርሜችን ነው ።
 - ሐ. ሁለቱ እንበሶች በቀኝና በግራ ሆነው ፤ በእናተ ሊተዮሱ ዝርታ መሐል ላይ ክርስቲስን የሚወክለው “ቶ” ፊደል የተደረገበት ፤ ከዓለም ሕዝብ በፊት ጀምሮ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ለራሱ ክሐዲስ ጋር ለዋህዳና ለስሜምታ የምታምንና የምታሳምን ሊተዮሱ ብቻ መሆኗን የሚያመለክት ነው ።
 - መ. ከዚህ በፊት በሊተዮሱ ታሪክ ላይ በቪዲዮ በመጠኑ የተገለጸ ቢሆንም ፤ ለውርጋ ሳለሁ ሚያዝያ ፲፪ ቀን ፲፱፻፸፯ እ.አ.አ. የሕዝብ እርሜ እንዲሆን በማሰብ ለዘጋጅቹ ከላክሁት በምልክት የተለየ ሲሆን ፤ እርሜውን በተመለከተ ፳፻፲ ገጽ የተዘጋጀ ጥናት ስላለ የሚቀጥል መሆኑን ለእንባብያን እገልጻለሁ ።
- ለሁንም በስጠኝቸው የምልክት እርሜት መሠረት በቀለም ለመሳል ለተባበሩኝ ሠዓሊዎች ለመስፍን ኃ/ማርያምና ለወንድ ወሰን በየገለገለው ኃ/ማርያም ክፍ ያለ ምሥጋና አቀርባለሁ ። ሥዕሉን ለስመስሉም ሆነ ገልብጦ ያለ ፈቃድ ማሳተም በጥብቅ የተከለከለ ነው ።

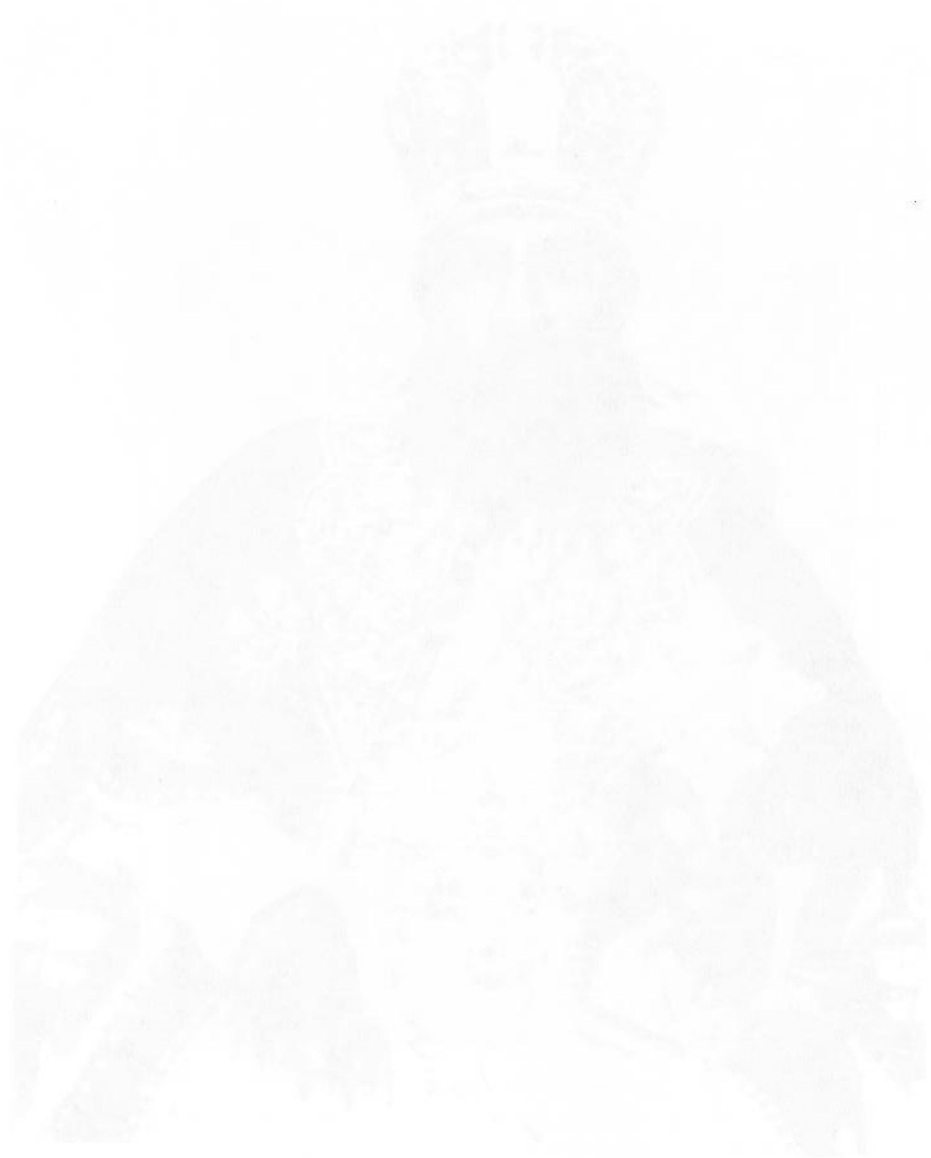
አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

ገብረ-መስቀል ለጳጳስነት የሚያስፈልጉትን ስርዓት በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚያካሂድበት ሰው

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ዳወ-ሉስ
ፓትርያርክ ርእሰ ሲቃን ዳዳሳት
ዘኢትዮጵያ

በብርሃኑ የብሉ ስብከት ልብነት
ቀዳሚ (ኢት) ስብከት ስብከት
ኢትዮጵያ

የመጽሐፍ ደራሲ
አባ ተስፋ ስላሴ ሞገስ

መጽሐፉን ያለ ደራሲው ፈቃድ ማሳተምም ሆነ
መተርጎም በሕግ ያስጠይቃል ።

ALL RIGHTS RESERVED

ሰማዕቱ ቅዱስ ቴዎፍሎስ የኢትዮጵያ ፓትረያርክ የነበሩ

መ ታ ሰ ቢ ያ ፤

ይህ ምርምራዊ የሆነ የእምነት
መጽሐፍ በሰማዕቱ አባቱ በብፁዕ
ወቅዱስ የእናት ኢትዮጵያ ቀጥተኛ
ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትር
ያርክ በነበሩ በአቡነ ቴዎፍሎስ
ስም ሰይሜዋለሁ ።

ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው
የተዋሕዶ አንበሳም መድኃኔ ዓለም
ኢየሱስ ክርስቶስ ነው

ማውጫ

፩. ማስገንዘቢያዎች

	<u>ገጽ</u>
ሀ. የተዋሕዶ አንበሳ ፣ የከሃዲዎች መደሻ	19
ለ. ማሳሰቢያ ለአንባቢያን	20
ሐ. የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ	21
መ. ምስጋና	22
ለመጻፍ ያነሳሳኝ ምክንያት	23
መግቢያ	24
መቅደም	26

ክፍል ፩

ጥንትም ዛሬም የኢትዮጵያውያን
አባቶች እምነት (ዶግማ) በዘመናዊ
አገላለጽ ፤

ሀ. መለኮታዊ አምላክ	28
1. ለፍጥረት ሁሉ ምንጭ የሆነ ፀሐይ ስም	29

2. የእውነተኛው አምላክ የአንድነትና የሦስትነት ስም	30
3. የአምላክ ስሞች ትርጉም በከፊል	30
4. ሌላው ነቢይ ወይም መሲህ	31

ክፍል ፪

የምሥጢረ ተዋሕዶ ትርጉም

በምህጻረ ቃል (በአጭሩ)

ለ. የሚሞት ሥጋ የማይሞት መለኮትን ተወሐዶ	32
1. ኃጢአት የማይስማማው የሰውን ሥጋ ተወሐዶ	32
2. ረቂቅ መለኮታዊ ቃል በሥጋ ተገለጸ	33
3. መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቅ የእውሩን ዓይን አበራ	33

ክፍል ፫

በማይታበል ቃሉ የመድኃኒታችንና የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ መልስ

ሐ. የእኔ አምላክነት በእርሱ ይገለጽ ዘንድ ነው	34
1. የዚህ ዓለም ብርሃን ማን ነው	35
2. ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው	35
3. በአይሁድና በአምኖስ መካከል የነበረው ክርክር	36
4. የፈሪሳውያን ጥያቄና የአምኖስ መልስ	38
5. በፈሪሳውያንና በአይሁድ መካከል መለያየት ተፈጠረ	39
6. የአማን አምኖስና የፈሪሳውያን የሕቅታ መልስ	40

ክፍል ፬

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት ፡

በባሕርይ በሕልውና አንድ

አምላክ ናቸው ፡

1. ትክክል የሚሆኑ በመለኮት ፈድም የትም ናቸው	41
2. እኔ እውነተኛ መንገድ ነኝ ፡ በእኔና በአብ ፡ በመንፈስ ቅዱስ መካከል ልዩነት የለንም ፡ በስም የት ስንሆን ፈ እግዚአብሔር ነን አላቸው	42
3. ሦስት ሲሆን አንድ አንድ ሲሆን የት የሆነ ፈጣሪ (አምላክ)	43
4. መለኮት በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ሲሆን ሰውም በተዋሕዶ ፍጹም መለኮት ነው	44
5. ጽዮን ታሰት ፡ ጽዮን ተራራ ፡ ጽዮን መጠጊያ ፡ ጽዮን ማደሪያ ፡ ጽዮን እናታችን ቅድስት ማርያም መማፀኛ	45

ክፍል ፭

የእምነት ልዩነቶች እንዴት ተፈጠሩ ?

1. ስዎች ሥልጣን ፍለጋ በእምነት ሽፋን ስለሚነሱ ነው	46
--	----

ክፍል ፮

ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከፀት እንደተከፈለች ።

ሀ. የእምነት መሠረት ተዋሕዶ ነው ከ1-33-451 ዓ.ም.	48
---	----

ክፍል ፯

አንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ
ክርስቲያን ከፀት ተከፈለች፤

ለ· እርቶዶክስ 451 1014 53

ክፍል ፰

በሥልጣን ጥም እጅና ጓንት (አፍ)
ሆነው ከተዋሕዶ የተለዩ ላቲኖችና
ግሪኮች ከፀት ተከፈሉ፤

ሐ· ካቶሊክ 1014-1054 ዓ.ም. 58

ክፍል ፱

በሥልጣን ሱሰኝነት ከተዋሕዶ በኦር
ቶዶክስ ስም፤ ከእርቶዶክስ ደግሞ
በካቶሊክ ስም፤ የተለዩት ራሷ
በሥልጣን ጥመኛ ከፀት ተከፈለች፤

መ· ፕሮቴስታንት 1517-1521 ዓ.ም. 60

ክፍል ፲

ስለ ምሥጢረ ቁርባን ሥራና አፈጻጸም
በ፫ቱም ታላላቅና ቀደምት ቤተ
ክርስቲያኖች፤

ቆ· በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ 65

ቀ· 1· በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበረው የሥርዓት
መሥዋዕት (ቁርባን) በ፩ የተከፈለ ነው 66

2· ዘለዓለማዊ ሕይወትን የሚሰጥ እውነተኛው
መሥዋዕትና ቁርባን በሐዲስ ኪዳን 68

3· ሐዲስ የሕያው አምላክ ትእዛዝና ሕግ
በተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ 69

ክፍል ፲፩

የቅዱስ ቁርባን የመሥዋዕት ሥራ
በአውሮፓ ቤተ ክርስቲያን፤

ለ· በግሪክ ኦርቶዶክስ 74

ሐ· የቅዱስ ቁርባን አሠራር በሮማ ካቶሊክ 75

መ· የፕናቱ መዝጊያ 76

ክፍል ፲፪

በራሱ ጥበብ ዘላለማዊ የሆነ ኃይል በጣም አስደናቂ የሆኑ ሥራዎችን የሚ ሠራባቸው የጥበብ ስሞች ፤

ሀ.1. ራፋኤል	78
ሀ.2. ኪሩቤልና ቡራፌል	78
ሀ.3. ሣፕናኤል	79
ሀ.4. በታማኝነት የቆሙ አለቆች	80
ሀ.5. በ፬ቱ የሰውነት ክፍል የተሾሙ አለቆች	80
ሀ.6. ፫ቱ ባሕርያት ነፍስ የአምላክ ናቸው	81
ሀ.7. ፭ቱ ሊቃነ መላእክት የ፬ቱ መዓዝነ ዓለም ሹሞች	81
ሀ.8. በዓይን ሲታዩ የሚያስደንቁ ኃይሎች	82
ከሀ.፩ እስከ ሀ.፰ የተገለጹ ኃይሎች	83

ክፍል ፲፫

በእናት ኢትዮጵያ በመሬት ውስጥ የተቀበሩ የፒራሚድና ሌሎች ከተሞች ማን እንደሰራቸው ፤

1. እንዴት ተሠሩ በማን እጅ	84
2. በራሱ በራፋኤል እጅ የተሰሩ በ9630 ክ.ፊ. (B.C)	85
3. በኪሩቤልና በቡራፌል እጅ የተሠሩ በ9600 ክ.ፊ. (B.C)	85

4. በሣፕናኤል እጅ የተሠሩ በ8300 ክ.ፊ. (B.C)	87
5. በዓይን ሲታዩ በሚያስደንቁ ኃይሎች እጅ የተሠሩ ፤ በ4300-3412-2780-2100-1510 ክ.ፊ. (B.C)	89
6. በ፭ቱ ሊቃነ መላእክት የ፬ቱ መዓዝነ ዓለም ሹሞች እጅ የተሠሩ ፤ በ3000-2000-1500-1000 ክ.ፊ. (B.C)	91
7. በታማኝነት የቆሙ አለቆች እጅ የተሠሩ ፤ በ2900-1800-1400-900-600-300 ክ.ፊ. (B.C)	92

ክፍል ፲፬

ትምህርተ መለኮት ምሥጢረ ሥላሴ በግብጽ ኮብቲክ አርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን አይታወቅም ፤

1. አካል የሌለው ስም በግብጽ ኮብቲክ	94
2. አካል የሌለው ስም በዓለም ውስጥ አይገኝም	95
3. በስም ፣ በግብር ፣ በአካል ፫ት በባሕርይ በህልውና ፣ በመለኮት ፩ድ የሆነ አምላክ	96
4. ጳጳሳት ከግብጽ ወደ ኢትዮጵያ ለምን ይመጡ እንደነበረና ዋና ዋናዎቹ ምክንያቶች	99
5. በግዮን ወይም በአባይ ወንዝ ምክንያት ከምሥር ጋር የተደረገው ጦርነት	101

ክፍል ፲፭

ከዓለም ውስጥ አምኖ የተጠመቀ የመ ጀመሪያ ሰው ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ መልክ ዴዴቅ ፪ኛ / ነው ፤

1. የተዋሕዶ አንበሳ	105
---------------------	-----

2. ፩ኛ በራሱ ፈቃድ የተጠመቀ	106
3. ፪ኛ አምኖ በመንፈስ ቅዱስ የተጠመቀ	107
4. ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ መሆኑን አምናለሁ አለ	107
5. የአምላክ ኃይልና ጽኑ እምነት የኢትዮጵያውያን በረከት ነው	109
6. ልዩ ማስረጃ (ዋቢ) ቢብልዮ ግራፊ	113-127

፩. ማስገንዘቢያዎች

የጥናቱ ቁልፍ

ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከ፬ት እንደተከፈለች

1. ቀጥተኛዋ ተዋሕዶ ፡ ኢትዮጵያ
ከ1-33-451 ዓ.ም. በክፍል 6 ላይ
2. አርቶዶክስ በሚል ስም ግሪክ
ከ451-1014 ዓ.ም. በክፍል 7 ላይ
3. ካቶሊክ በሚል ስም ሮም
ከ1014-1054 ዓ.ም. በክፍል 8 ላይ
4. ፕሮቴስታንት በሚል ስም ጀርመን
ከ1517-1521 ዓ.ም. በክፍል 9 ላይ
5. በጣም አስደናቂ የሆኑ ታሪኮች ፡
በክፍል 1-12-13 ላይ በሰዎች አእምሮ ውስጥ የሚመላለሱትን ጥያቄዎች መልስ በአጭሩ ።
6. አካል የሌለው ስም በግብጽ ኮብቲክ ፡
በክፍል 14 ላይ ይመልከቱ ።

፲፱፻፹፱ - ፲፱፻፹፰
አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ ፡

ሀ. የተዋሕዶ አንበሳ የከሐዲዎች መደሻ ፡

ከዚህ በፊት ቤተ ክርስቲያናችንን በመንቀፍ በእየጊዜው ለተነሱ ከሐዲዎች በሙሉ በእናት ኢትዮጵያ ሊቃውንት በተዋሕዶ አንበሶች መደሻ የመልስ ምት ተመትተው ተንኮታኩተው እንደወደቁ የታወቀ ነው ።

ለከሐዲዎች መልስ የሰጡ የኢትዮጵያ ቀጥተኛዋ ተዋሕዶ አንበሶች ስም በከፊል ።

1. መልአክ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ
2. አለቃ አያሌው ታምሩ
3. በአባ ተስፋ (እቡን መቃርዮስ)
4. በአባ ተክለ ማርያም
5. በአባ ገብረ ሚካኤል
6. በአባ ኪዳነ ማርያም
7. እኔም ኢትዮጵያ በሚል ርዕስ ፲፱፻፹፰ ዓ.ም. የቤተ ክርስቲያናችን ስም ለሚያጉድፍ ለሐሰተኛው ግርማ ዘውዴና ለሌሎችም መሰል ከሐዲዎች በቂ የሆነ መልስ የሚሆን ይህ አጭር ጥናት አቅርቤያለሁ ፡ ጥናት ሁለት ከበቂ ማስረጃ ጋር ይቀጥላል ፡ ከእነማስረጃው ጭምር የተዘጋጀው የእንግሊዝኛ ጥናትም በጥሩ ሁኔታ ይቀጥላል ፡...

ለ. ማሳሰቢያ ለአንባብያን

በመጠኑም ቢሆን በመቅድሙ ላይ የገለጽኩት ቢሆንም ክፍል ፲፪ እና ፲፫ በዚህ ጥናት ውስጥ የገባው ምንም እንኳን የእምነት ይዘት ቢኖረውም በእምነትነቱ ላይሆን ነገር ግን በአስደናቂ ታሪክነቱ ብቻ ነው።

ይህም ኢትዮጵያውያን አባቶች የደረሱበትን በጣም ረቂቅ የሆነ ጥበብና ምሥጢር ሌላው ዓለም እስከ ዛሬ ድረስ ያልደረሰበትና ለወደፊቱም ቢሆን ሊደርስበት የማይችል ጥበብ መሆኑን ለኢትዮጵያውያን ወገኖቹ ስገልጽ በትህትና ነው።

እንዲሁም ደግሞ በተጨማሪ ክፍል ፩-፲፪-፲፫ በአሜሪካን ውስጥ በሁለት የምርምርና የጥናት ማዕከል በእነዚህ በተጠቀሱት ቁጥሮች ርዕስ አጥንቼ እንዳቀርብ በተጠየኩት መሠረት የተዘጋጁ ናቸው። ስለዚህ ኢትዮጵያውያን ወገኖቹ በቅድሚያ ማወቅ ስላለባቸው በዚህ ታሪካዊ የሆነ ጥናት ውስጥ እንዲገቡ ማድረግን በታላቅ አክብሮት እገልጻለሁ።

ይሁን እንጂ ሰዎች ስለ ሃይማኖትና ስለ ሌላም በጣም አስደናቂ የሆኑ ነገሮች ሁሉ ማለትም ለመጠየቅና ለማወቅ አእምሯቸው ውስጥ የሚመላለሱትን ሁሉ አብዛኞቹ በዚህ ጥናት ውስጥ የተጠቀሱ ስለሆኑ፤ እስከ መጨረሻው ድረስ በትዕግሥትና በጽሞና አንብበው ከእኔ የተሻለ የእርምት ፍሬ ሐሳብ እንዲሰጡን በትህትና እጠይቃለሁ።...

ሐ. የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ

ይህ ጥናት ስለ ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ እምነት ከሌሎች ሃይማኖቶች ጋር ያለውን ልዩነት በማነጻጸር ግልጽ ለድርጉ ፊቱን በመስታወት እንደሚያይ ሰው የሚያስረዳ ነው ብዬ አምናለሁ።

እስከዛሬ ድረስ የዚህ ዓይነት ጥናት ቀርቦ አያውቅምና ነው። ይህንንም ያልኩበት ምክንያት በእናት ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ሊቃውንት እጅ የተጻፉ መጻሕፍት ከመላ ጉዳይ በእኔ እጅ እንኳን የሚገኙ መጻሕፍት እስከ ዛሬ ድረስ ፭፻፲ ሲሆኑ አብዛኞቹ ተመሳሳዮች በመሆናቸው በማስረጃነት ወይም በዋቢነት የጠቀስኳቸው ፻፲፰ መጻሕፍት ብቻ ናቸው።

ከእንግዲህ ወዲህ አባቶቹ የእናት ኢትዮጵያ ሊቃውንት የተሻለ ሞጽሐፍ እንዲጻፉ በማሳሰብ የእኔንም ጥናት ስህተት የመሰላቸውን ቃልና ፃረፍተ ነገር እንደሚያርሙኝ በማመን በትህትና አቅርቤያለሁ።

ወልዱ ለሣሙኤል ዘገዳመ ዋሊ ዋልድባ አብረንተአንት፣ ዋሊ ከቡልጋ ሄደው የተሰወሩ 12,000 ሰዎችና የቅዱሳን ምግብ የሆኑት እንደ ማርና ወተት የምትጣፍጥ ዕጽ ናት።

የተከበራችሁ አንባብያን ኦርቶዶክስ የሚለው ቃል ግሪክኛ እንጂ ኢትዮጵያዊኛ ስላልሆነ ከላይ የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ብየዋለሁ፤ በዚህ ጥናት ውስጥም ከእነልዩነታቸውና አመሠራረታቸው ላይቀር እንደ አመጣ ጣቸው በቅደም ተከተል በሚገባ የተብራራ ስለሆነ ያለምንም ችግር በቀላሉ መረዳት ይቻላል።...

1984 - 1988 ዓ.ም.

በማንኛውም ጉዳይ ሁሉ ለተባበሩኝ
እና ለሚረዱኝ ኢትዮጵያውያን በሙሉ

፩ኛ) እንደ አይሁዶች ስድባቸውን ሁሉ አስወግዶ የእናት ኢትዮጵያ ምርጥ ሕዝብ ላደረጋቸው ለጉራጊኛ ቋንቋ ተናጋሪዎች በሙሉ፤ በኢትዮጵያውያን አምላክ በሕያው እግዚአብሔርና በንጽሕት ቅድስት እግብር በድንግል ማርያም ስም ሳመሰግናቸው በጣም ከፍተኛ የሆነ ነፃነት ደስታ እየተሰማኝ ነው።

፪ኛ) በኮምፒውተር ለመጻፍ ለተባበረችኝ ለወ/ሪት አስናቀች እንዲሁካቸው ቅዱስ ሚካኤል እንዲጠብቃት ከልብ እመኝላታለሁ። ጥሎም ምንም እንኳን የምጽፈው የእምነት መጽሐፍ ቢሆንም ገዩቀኑ የጻፍኩትን በመናበብና ሐሳብ በመስጠት ለረዳኝ ለአቶ ታመነ ግዛው ቅዱስ ገብርኤል ይጠብቀው። እንዲሁም በኮምፒውተር የተጻፈውን አንብቦ በማረም ለተባበሩኝ፤ ለአቶ ጌታቸው ተካልኝ፤ ለአቶ ሰሎሞን ኃ/ማርያምና፤ ለአቶ ታመነ ግዛው፤ ቅዱስ ሩፋኤል ይደግፋቸው፤ ደግሞም የመጽሐፉን ሽፋን እንደገና ለማሳል ላገዘኝ ለአቶ ብርሃኑ ቅዱስ ኡራኤል ይታደጋቸው፤ እንዲሁም እንድጽፍ ላበረታቱኝ ለአቶ አበራ ሞልቶት፤ ለአቶ በቀለ አሳምነው፤ ለአቶ ጌትነት አየለና ለአቶ ከበደ ኃ/ሥላሴ፤ ለዶ/ር ኃይለ ጊዮርጊስ ወርቅነህና ለፈታውራሪ ገብረ ሕይወት ለዶ/ር ብርሃኑ ግዛውና ለአቶ በለጠ ዓለሙ፤ ለአቶ ተገኝወርቅ ውቡና ለመሪጌታ ፀሐይ ደምሰው ደግሞም ለወዳጆቼ በሙሉ ቅዱስ ሱርያኤልና ቅዱስ ሰዓካኤል ይባርኳቸው፤ እንዲሁም ለሊቀ ካህናት ዓባይነህ አበበና ለሊቀ ካህናት ብርሃኑ ገ/አማኑኤል፤ ለመምህር ኪዳነ ማርያም የቆሉ ተማሪ ደራሲ ለቄስ ፀጋዬ ታደለ።

፫ኛ) በተለይም ደግሞ ለቅዱስ ሚካኤል ማህበርተኞቼ በሙሉና ለምስካየ ንዙናን መድኃኔ ዓለም ገዳም አባላት በሙሉ፤ እንዲሁም ለመድኃኔ ዓለም ማህበርተኞች ሁሉ፤ ለተምሮ ማስተማር አባላት፤ ደግሞም ለህገጽ ተቋራጭ ለአቶ ተስፋዬ ይፍሩና ለመሐንዲስ ለአቶ ሰሎሞን ወረደቃል፤ ለሊቀ-ዲ/ዲሜጥሮስ ወልዱና ለአቶ መኮንን ኃ/ገብርኤል ቅዱስ ሰላታኤልና ቅዱስ አናንያኤል ከመከራ ሁሉ በከንፎቻቸው ይጋርጁቸው አሜን።

ለመጻፍ ያነሳሳኝ ምክንያት

የአበው ኢትዮጵያውያን እምነት (ደግሞ) በዘመናዊ አገላለጽ በሚል ርእስ ከክፍል 1 እስከ ክፍል 15 ድረስ በማንኛውም ሰው ሁሉ በሚገባ ቋንቋና ወደ ሌላ ቋንቋም ለትርጉም እንደሚያመች አድርጌ ከእናት ኢትዮጵያ ተዋሕዶ አርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ቋንቋ ውስጥ ለሕዝብ የሚገቡ ቃላቶችን በመምረጥና በተቻለኝ መጠን ተጠንቅቄ ለማስረዳት ሞክሪያለሁ።

ከቡራን አንባቢያን ስለ ብሔራዊት እናት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ብዙ መናገርና ብዙ መጻፍም ይቻላል። እስከ ዛሬ ድረስም ከተለያዩ ሊቃውንት ብዙ መጻሕፍት ተጽፈዋል። ነገር ግን ጊዜ ለመቆጠብና አንባቢያንን በማያሰለች ሁኔታ መግለጽ አስፈላጊ በመሆኑ እኔም በአጭሩ ለመግለጽ መንፈሴ አስገድዶኛል። ከቅዱስ መጽሐፍ ውስጥም በመጠኑ ማስረጃ ጠቅሻለሁ ስለ ተዋሕዶ ሃይማኖት ከቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ ብዙ ማስረጃዎችን መጥቀስ ይቻላል። እሁንም አንባቢያንን ላለማስነፍ ሲባል በመጠኑ ማስረጃ ሰጥቻለሁ፤ ማለትም ምሳሌ ከተሰጠ ሌላውን ጥቅስ በቀላሉ ማግኘት እንደሚቻል በማመን መሆኑ አይዘነጋም።

ቢሆንም ይህንን አጭር የሆነ ጥናት እንዳዘጋጅ ያነሳሳኝ ዋና ምክንያት የአይሁድና የሌላ ልዩ ልዩ እምነት ተከታዮች የሆኑ በአሜሪካና በአውሮፓ እንዲሁም በእናት ሀገር ውስጥ የሚገኙ የባዕድ ሀገር ዜጎች የእየደረሰ ሲቲው ፕሮፌሰሮችና መምህራን ደጋግመው ባቀረቡልኝ ጥያቄ መሠረት መሆኑን እየገለጽሁ፤ ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ የተለያዩ የክርስትና እምነቶች ልዩ ት በአጭሩ ከክፍል ፩ ጀምሮ ማስረዳት እሞክራለሁ።

መግቢያ ፡

በዚህ ምርምራዊ በሆነ ጥናት ውስጥ አንባብያን የሚያገኝቸው አረፍተ ነገሮችና ኃይለ ቃላቶች ከዚህ በፊት ከተጻፉት መጻሕፍት በጣም የተለዩ ናቸው ። ማለትም በኢትዮጵያ ፡ በግሪክ ፡ በኢጣሊያ ፡ በጀርመን ፡ በእንግሊዝ ፡ በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ ከተጻፉ የትምህርተ መለኮትና የምርምር ወይም የትዮሎጂና የፍልስፍና መጻሕፍት ማለቱ ሲሆን በጥናቱ ውስጥ የተጠቀሙበት ቋንቋም በጣም ቀላል በሆነና ለሕዝብ በሚገባ ኢትዮጵያዊኛ ወይም አማርኛ ነው ። የግዕዝ አነጋገር አልተጠቀምኩም ። በተቻለኝ መጠን የግዕዙን ቃላት እየተረጎምኩኝ ነው ያቀረብኳቸው ። ቢሆንም በጥናቱ ውስጥ ያተኩርኩባቸው ፍሬ ሀሳቦች እንደሚከተለው ናቸው ።

ሀ. ከአምስቱ ምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን ቀጥተኛ እምነት ውስጥ ፡

1. ስለ ምሥጢረ ተዋሕዶ (ሥጋዊ) ፤
2. ስለ ምሥጢረ ጥምቀት ፤
3. ስለ ምሥጢረ ቁርባን ፤
4. ስለ ምሥጢረ ሥላሴ ሲሆን ፤

ለ. ስለ አምስቱ መሥዋዕተ አሪት (ቁርባን) ፡

1. ስለ መሥዋዕተ ላህም (ላም) ፤
2. ስለ መሥዋዕተ ጠሊ (ፍየል) ፤
3. ስለ መሥዋዕተ ርግብ ፤
4. ስለ መሥዋዕተ በግዕ (በግ) ፤
5. ስለ መሥዋዕተ ሐሪጽ (ዱቄት) ፤

ይህም የመጨረሻው መሥዋዕት ነው ፤ ከንጹህ ስንዴ የተሠራ የቂጣ በዓል ከወይን ፍሬ ጭማቂ ጋር ፤ ይህ ነው መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዕለተ ሐሙስ (በሐሙስ ቀን) ከሐዋርያት ጋር ባርኮ እውነተኛ ሥጋውና ደሙ አድርጎ አዲስ ሥርዓት የሰጠን ፤ ዝርዝር ፍሬ ነገሩን በጥናቱ ውስጥ በክፍል ፲ ላይ ፤ ይመልከቱ ።

ሐ. የኢትዮጵያ ተዋሕዶ የምትቀበሉ ላቸው ፡ የቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔዎች ፡

1. በ325 ዓ.ም. በአርሶስ ላይ ፤
2. በ381 ዓ.ም. በመቅዶንዮስ ላይ ፤
3. በ431 ዓ.ም. በንስጥሮስ ላይ ፤

መ. የኢትዮጵያ ተዋሕዶ የማትቀበላቸው ፡ በሲኖዶስ ስም የፖለቲካ ውሳኔዎች ፡

1. በ451 - 1014 ዓ.ም. ለርቶዶክስ የተባለበት ዘመን ፤
2. በ1014 - 1054 ዓ.ም. ካቶሊክ የተባለበት ዘመን ፤
3. በ1517 - 1521 ዓ.ም. ፕሮቴስታንት የተባለበት ዘመን ፤

ይሁን እንጂ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት የፖለቲካ ውሳኔዎች መሆናቸው የታወቀ ቢሆንም ከሌላው ልዩነቱን ለማሳወቅ በዚህ ጥናት ውስጥ ተጠቅሰዋል ፤ ይህም እንደ ማወቅ አይቆጠርም ።

ሠ. በእናት ኢትዮጵያና በምሥር (ግብጽ) የሚገኙ ፒራሚዶችና ሌሎች በጣም አስደናቂ የሆኑ ሕንጻዎች ማን እንደሠራቸው የሚናገር ፡

ክፍል ፲፪ እና ፲፫ የሚያስረዱት ከግብጽ በፊት በእናት ኢትዮጵያ ውስጥ ፱ የፒራሚድ ከተሞች መኖራቸውንና ማን እንደ ሠራቸውና ለምን እንደተሠሩ የሚያስረዳ ፤ እንዲሁም የግብጽ ፒራሚዶች እንዴት እንደተነጹ የሚገልጽ ሲሆን ፤ የአክሱም ሐውልቶችና የላሊበላ ቤተ መቅደሶች ደግሞም ሌሎች የተደበቁ ሕንጻዎች በማን እጅ እንደ ተገነቡ በመጠኑ የሚያብራራ ነው ። ከዚህ ላይ የገባው ምንም ቢሆን የእምነት ይዘት ቢኖረውም ነገር ግን ለሕዝብ የማስተዋወቀው በታሪክነቱ ነው ። ክፍል ፲፪ እና ፲፭ ደግሞ የተጻፉት በኋላ ሲሆን ሙሉ በሙሉ የሃይማኖት ኃይለ ቃል ያለበት ነው ።

መ ቅ ድ ም ፤

ይህ የሃይማኖት ወይም የእምነት መጽሐፍ ከዚህ በፊት በተለያዩ ቋንቋ ከተጻፉ መጻሕፍት በጣም የተለየ ነው ፤ ምክንያቱም በዚህ ጥናት ውስጥ የተጠቀሱ እምነቶች ታሪካቸው ከእነአመጣጡ በሚገባ የሚገልጽ ከመሆኑም በላይ ራሱ ባለቤቱ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሰረታትና ሐዋርያት፣ ሰብዓ አርድዕት ፣ በኋላም የ፲፱ ሊቃውንት ወይም አባቶች ባፀኗት ከእንዴት ቅድስት ተዋሕዶ እንዴትና ለምን እንደ ተለዩ ከመነሻ ምክንያቱ ጭምር በሚገባ የሚያስረዳ ስለሆነ ነው ።

ይሁን እንጂ ጥናቱ በ፲፭ት ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን ክፍል ፩ አንድ የሚያብራራው ከጥንት በአምልኮተ ፀሐይ ጀምሮ እስከ ብሉይ ኪዳን ድረስ እንዲሁም ደግሞ ለዘለዓለም የማይጠፋ እውነተኛ ፀሐይ ስለ መድኃኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ የሚያስረዳ ነው ፤ ክፍል ፪ ፣ ፫ ፣ ፬ ፣ ደግሞ ስለ ምስጢረ ተዋሕዶ በእጭሩ የሚተነትን ሆኖ በተለይ ደግሞ ከጥንት አባቶቻችን ሲያያዝ የመጣ ትርጓሜ ያለበት ፣ መምህራ የኔታ የኋለኛት እንደነገሩኝና የራሴም ልዩ አስተያየት ታክሎበት ስለ ምስጢረ ተዋሕዶ የሚናገሩትን ከዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ ፱ እና ፲ ላይ ከእይሁዶች ጋር የተደረጉትን የክርክር ጥያቄና መልስ ያለበት ትርጉም የያዘ ሲሆን ፣ በተለይ ደግሞ ዕውር ሆኖ ስለተወለደው ስም አማን አምኖስ መሆኑን የሚገልጽ አዲስ ምስጢር እናገኝበታለን ።

እንዲሁም ደግሞ ክፍል ፭ት የእምነት ልዩነቶች እንዴት እንደ ተፈጠሩ እንደ መግቢያ በር ሆኖ የሚያስረዳን ሲሆን ክፍል ፮ት ስለ የእምነት መሰረት ተዋሕዶ 1-33-451 ዓ.ም. ነው ። ክፍል ፯ት ስለ አርቶዶክስ 451-1014 ሲሆን ክፍል ፰ት ደግሞ ስለ ካቶሊክ 1014-1054 ዓ.ም. ነው ። እንዲሁም ክፍል ፱ ስለ ፕሮቴስታንት ከ1517-1521 ዓ.ም. ሲሆን ፣ ደግሞ ክፍል ፲ ስለ ምስጢረ ቁርባን በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ ነው ። ክፍል ፲፩ ስለ ቅዱስ ቁርባን ሥራ በአውሮፓና በሌላው ዓለም እንዴት እንደሚፈጸም የሚያስረዳን ነው ።

ስለዚህ ከዚህ በላይ በእጭሩ የተገለጹትን ዝርዝር ፍሬ ሀሳብ በጥናት ውስጥ መረዳት የሚቻል ቢሆንም ፣ ነገር ግን ኢትዮጵያውያንም ሆኑ ሌሎች የዓለም ሕዝቦች ፣ የአክሱም ሐውልቶችና የላሊበላ ቤተ መቅደሶች እንዲሁም የምስር ወይም የግብጽ ፒራሚዶችና ሐውልቶች ሌሎችም በጣም አስደናቂ ሥራዎችን እንዴት እንደ ተሰሩ ማን ሰራቸው እያሉ በቃልም በጽሑፍም የጥያቄ ምልክት ሲያቀርቡ በማየቴና በመሥማቴ ነገሩ በእኔም አእምሮ ይወጣ ይወርድ ስለነበር መቼ እንደምገልጸው አመቺ የሆነ ጊዜ አፈልግ ነበር ። ስለዚህ በ፲፱፻፹፯ ዓ.ም. ነሐሴ ፲፫ ቀን ዓርብ ሌሊት ለቅዳሜ አጥቢያ ወደ ቤተ እግዚአብሔር ስሔድ በደረሰብኝ የመኪና አደጋ ምክንያት ከፍ ብሎ በመጠኑ እንደ ተጠቀሰው ሰዎች ለማወቅ የሚፈልጉትን ምስጢር በጥቂቱም ቢሆን ለመግለጽ እንድችል ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ መድኃኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስን በመጠየቅ ከግብጽ በፊት የተሠሩ ፱ ፒራሚዶችንና ፲፯ ከተሞችን እንድንልጽ ስለተፈቀደልኝ ሰዎች ለመቀበል አስቸጋሪ ቢሆንባቸውም በክፍል ፲፪ እና ፲፫ ላይ ፒራሚዶቹና ሐውልቶቹ እንዲሁም ቤተ መቅደሶቹ ለምን እንደተሠሩና ማን እንደሠራቸው በሚገባ የተብራራ ስለሆነ በጽሞና እንድታነቡት በትህትና አሳስባለሁ ።

እስከዛሬ ድረስ እንደሚታወቀው ሁሉ የግብጽ ኮብቲክ ቤተ ክርስቲያን እምነት እንደ ኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ጋር አንድ እንደሆነ ነበር የሚታመነው ፣ ስለዚህ በሥርዓትም ሆነ በእምነት ከኢትዮጵያ ተዋሕዶ ጋር ፈጽሞ የማይገናኝ መሆኑን የሚያስረዳ በክፍል ፲፬ ላይ ይመልከቱ ። ይሁን እንጂ ከፈጣሪያችንና ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀት ቀጥሎ በዓለም ውስጥ አምኖ የተጠመቀ የመጀመሪያው ሰው ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ ወይም በትክክለኛ ስሙ መልክ ጺዴቅ ዪቶ ብቻ መሆኑን የሚገልጽ ደግሞ በክፍል ፲፭ ላይ ነው ።

የነበረ የሚኖር ሕያው እግዚአብሔር
ለዘለዓለም የተመሰገነ ይሁን ፤
አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

ከፍል ፩

ጥንትም ዛሬም የኢትዮጵያውያን አባቶች እምነት (ይግማ) በዘመናዊ

አገላለጽ ፡

ሀ. መለኮታዊ አምላክ ፡

ማለትም ፈጥሮ የሚገዛ አምላክ ፣ በፍጡራን አእምሮ የማይመረመር ፣ በባሕርይ ከፍጥረቱ ሁሉ በላይ የሆነ የአማልክቶች አምላክ ፣ የነገሥታቶች ንጉሥ ፣ የገዢዎች ገዢ ፣ የሆነ ዘላለማዊ የብርሃን አምላክ ነው ። መዝ. ፵፱ ቁ. ፩-፪ እርሱም የሚታዩትንና የማይታዩትን ፣ የሚንቀሳቀሱትንና የማይንቀሳቀሱትን ፣ ነፍስ (ሕይወት) ያላቸውንና ነፍስ የሌላቸውን ፣ የሚናገር ልሳን (ምላስ) ያላቸውንና የማይናገሩትን ሁሉ የፈጠረ ፣ ዘፍ. ም. ፩ ቁ. ፩-፴፱ ተመልከት ።

እንደ ኢትዮጵያዊው አሐሜኒስ ጥናት የሚያመለክተው በ፩ሺ፱፻ ከ.ፌ. (B.C) አውደ ክዋክብት ወይም መዝገበ ሰማያት በሚል መጽሐፉ ፀሐይን ጨምሮ ፲፮ ፕላኔቶች መኖራቸውን በአምላክ ኃይል ተገልጾለት ጽፎልናል ። እስከ ዛሬ ድረስ የሥነ ክዋክብት ተመራማሪዎች ያልደረሱበትን ጥበብ ቀደም ሲል በአሐሜኒስ አድሮ ለእኛ በመግለጹ የሰማያቶችና የብርሃኖች ፣ የክዋክብቶች ፈጣሪ የሆነ አምላክን በጥልቀት እናመሰግናለን ። ሂልዮዘርስ የኢትዮጵያን ታሪክ ወደ እንግሊዝኛ የተተረጎመ ለንደን በ፩ሺ፱፻፳፩ ገጽ ፩፻፳፭-፪፻፵ ታላላቅ የዓለም የቀለም ሰዎች ፣ ከ፫ሺ ከ.ፌ. (B.C) ፩ሺ፱፻፵፮ ዓ.ም. ድረስ አሜሪካ ፩ሺ፱፻፵፮ ዓ.ም. ገጽ ፳-፴ የራሱ መጽሐፍ በእጅ የተጻፈ ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ርዕስ ፩ሺ፱፻ ከ.ፌ. (B.C) አስደናቂ የጥንት የኢትዮጵያ ታሪክ አሜሪካ ፩ሺ፱፻፳፮-፩ሺ፱፻፳፭ እንዲሁም በሰማያቶችና በባሕር በምድሮች ጥልቅ ውስጥ ያሉትን ፍጥረቶች ሁሉ ባሉበት ፀንተው እንዲኖሩና እንዲራቡ ፣ ምህዋራቸውን ጠብቀው ያለ ዕረፍት እንዲጓዙ

የሚያደርግ ፣ ለፍጥረቱ ሁሉ የሕይወት ምንጭ የሆነው ዘላለማዊ ሕያው አምላክ ነው ። ኢሳ. ም. ፳፬ ቁ. ፭-፯ ርሜ. ም. ፪ ቁ. ፯-፰ እርሱም የብርሃኖች ብርሃን ፣ የፀሐዮች ፀሐይ ፣ የክዋክብቶች ኮከብ የሆነው ዘላለም የሚያበራና የማይጠፋ እውነተኛ ፀሐይ ሕይወትን የሚሰጥ ሕያው እግዚአብሔር ነው ። ሄናክ ም. ፳፪ ቁ. ፩-፲፬ ራእ. ም. ፯ ቁ. ፪-፫ ራእ. ም. ፲ ቁ. ፭-፭/፮ ራእ. ም. ፳፩ ቁ. ፲፩-፲፪ ።

፩. ለፍጥረቱ ሁሉ ምንጭ የሆነ ፀሐይ ስም ፡

ዘመንና ጊዜ የማይቆጠርለት ፣ በዚህ ጊዜ ነበር በሌላ ጊዜ የለም የማይባል ዘላለማዊ የማይጠፋ የነበረና የሚኖር ብርሃን ሲሆን ፣ ስሙም በሦስትነትና በአንድነት የሚጠራ ለዘላለም የሚያበራ እውነተኛ ፀሐይ ነው ፣ ራእ. ም. ፲፩ ቁ. ፲፯-፲፰

ሁላችንም የምናውቃትና በዓይናችንም ሁልጊዜ ከጥዋት እስከ ማታ የምናያት ፀሐይ አካሏ አንድ ሆኖ የሦስትነት ባሕሪያ ላላት ፣ ይኸውም ከብነትዋ ፣ ሙቀትዋ ፣ ጨረርዋ ፣ ወይም ብርሃንዋ ነው ።

ስለዚህ በሚታየውና በማይታየው ዓለም ውስጥ የሚኖሩ ፣ ነፍስ ያላቸውና ነፍስ የሌላቸው ፍጥረታት በሙሉ ያለ ፀሐይ ብርሃን መኖር እንደማይችሉ የተረጋገጠ ሲሆን ፣ ይህችውም ፕላኔት ወይም ፀሐይ የማያቋርጥ ብርሃን ወይም የሕይወት ኃይል የምታገኘው ፣ በ፫ትነትና በ፩ድነት ከሚጠራው አምላክ ነው ። እርሱም ኃይሉና የሕይወት ብርሃኑ ከራሱ የሚመነጭ የባሕርይ የሆነ ሲሆን የፍጡራን አእምሮ ተመራምሮ የማይደረስበት በርቀቱ በሁሉም አቅጣጫ ሙሉ የሆነ ለፍጥረቱ ሁሉ የማያቋርጥ ብርሃንና ሕይወትን የሚሰጥ ፣ የብርሃኖች ብርሃን የሕይወቶች ህይወት ከሆነ መለኮታዊ ፀሐይ ነው ። ፩ኛ ጲጉ. ም. ፫ ቁ. ፲፰-፲፱

አስቀድሜ ከላይ ለፀሐይና ለአምላክ የሦስትነትና የአንድነት ባሕሪያ ያላቸው መሆኑን መግለጹ የሚታወስ ነው ። ቢሆንም በክብብዋ አብ ፣ በሙቀትዋ ወልድ ፣ በጨረርዋ መንፈስ ቅዱስ ይመሰላል ። የኢት. ቅዱ. ፩ሺ፱፻፲፮ ገጽ ፩፻፳፫-፩፻፵፫

፪. የእውነተኛው አምላክ የአንድ ነትና የሦስትነት ስም ፡

የሰውን ሥጋ ከመወሐዱ በፊት የነበረው ስም በክፍል ፡ አልፋ ፡ ወያ ፡ ቤጣ ፡ የውጣ ፡ እግዚአብሔር አምላክ ፀባዖት ፡ አዶናይ ፡ ያኸቤ ፡ ሸራኸያ ፡ አኸያ የሚል ሲሆን ፡ ሥጋ ከመወሐዱም በኋላ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት የአንድነት ስሞች እንደ ተጠበቁ ሆነው የሦስትነት ስሙ ደግሞ ሥላሴ ፡ አብ ፡ ወልድ ፡ መንፈስ ቅዱስ ነው ፡ ራእ ም ፡ ጽፈ ቁ ፡ ፩-፮ ማቴ ም ፡ ጽፈ ቁ ፡ ፲፱-፳።

ከኢትዮጵያውያን ዘር ከሆነችው ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም በቅዱስ ገብርኤል አብዛሪነት በራሱ በእግዚአብሔር ፈቃድ ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍሰዋ ነፍስ ነስቶ የእኛን ሥጋ በመወሐድ በኛ መልክ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በኢየሩሳሌም በቤተ ኅብሥት (በቤተ ልሔም) አውራጃ የተወለደው የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው የሆነ በተለየ አካሉ ቀዳማዊ አዳም ወልድ ብቻ ሲሆን ፡ ነገር ግን አብ በልብነቱ ፡ መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነቱ በሕልውና ማለትም በመኖር እንዳልተለዩት የታወቀ ነው ። ምክንያቱም መከፋፈል የሌለባቸው አንድ ሲሆኑ ሦስት ሦስት ሲሆኑ አንድ ፡ ናቸውና ነው ። ስለ እመቤታችን የትውልድ ሐረግ የሚናገር ከመጽሐፈ ነገሥት በፊት ፡ ምስጢረ ካህናት ዘኢያሱ በሚል ርዕስ ፩ሺ፭፻ ከፊት (B.C) በእጅ የተጻፈ በአስደናቂው ሕንፃ ውስጥ ዋልድባ ይገኛል ። ቋንቋው ግን ከግዕዝ በፊት በነበረው ሰብአዊ ነው ።

፫. የአምላክ ስሞች ትርጉም በክፍል ፡

አልፋ ማለት ምሥራቅ ፡ ወያ ማለት ምዕራብ ፡ ቤጣ ማለት ደቡብ ፡ የውጣ ፡ ማለት ሰሜን ሲሆን ፡ እንደገና ደግሞ አልፋ የመጀመሪያ ፡ ወያ የመጨረሻ ፡ ቤጣ የውጣ ከሰሜን እስከ ደቡብ ፡ በአራቱ መዳከኑ ዓለም የሞላና ፈጥሮ የሚገዛ የብርሃን አምላክ ማለት ነው ። ዘፍ ም ፡ ጽፈ ቁ ፡ ፲፱-፲፭ ፡ ማር ም ፡ ፲፮ ቁ ፡ ፲፭-፲፮ ፡ ራእ ም ፡ ፩ ቁ ፡ ፳-፱ ፡ ኢሳ ም ፡ ፵፩ ቁ ፡ ፪-፳፭

አስቀድሞ ከላይ በክፍል ፩ ከተራ ቁጥር ፪ ጀምሮ በሚገባ ከእነማስረጃው ጭምር እንደ ገለጽኩት ሁሉ ከኢትዮጵያውያን ዘር የሆነች ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም ፍጹም ሰው ሆኖ የተወለደው አምላክ ፡ በነቢያት አስቀድሞ ትንቢት የተነገረለት ሱባዔ የተቆጠረለት ፡ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋራ በስም ፡ በግብር ፡ በአካል ሦስት በባሕርይ ፡ በሕልውና ፡ በመለኮት ፡ እኩልና ትክክል የሆነ ለዓለምና ለፍጥረቱ ሁሉ መድኃኒት ፡ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን ፡ ብርሃኑም የባሕርይ የሆነ እውነተኛ ፀሐይ አልፋ ፡ ወያ ፡ ቤጣ ፡ የውጣ የተባለ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን የታወቀ ነው ። ራእ ም ፡ ጽፈ ቁ ፡ ፲፫-፲፱ ፡ ኢሳ ም ፡ ፯ ቁ ፡ ፲፱-፲፭ ፡ ፩ኛ ዮሐ ም ፡ ፭ ቁ ፡ ፭-፲፭ ፡ ፩ኛ ዮሐ ም ፡ ፩ ቁ ፡ ፩-፲ ፡ ዮሐ ም ፡ ፳ ቁ ፡ ፲፮-፳ ፡ ዮሐ ም ፡ ፲፬ ቁ ፡ ፰-፲፪ ።

፬. ሌላው ነቢይ ወይም መሲህ ፡

ከአይሁዶች ዘር የሚወለደውና እነርሱም ከእኛ ወገን ይወለድልናል ብለው የሚጠባበቁት መሲህ ወይም ነቢይ ፡ ከእናት ቤተ ክርስቲያን ከተዋሕዶ ጀምሮ የዓለም ክርስቲያኖች በሙሉ ከፍ ብሎ በምህገረ ቃል እንደተብራራው ሁሉ ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍሰዋ ነፍስ ነስቶ በፈቃዱ በመወሐድ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ የተወለደው ለፍጥረቱ መገኛ የሕይወትና የኃይል ሁሉ ምንጭ የሆነ የብርሃን አምላክ ከእውነተኛው ፀሐይ ከኢየሱስ ክርስቶስ የተለየ ሌላ ነቢይና መሲህ መሆኑን በማንም ሰው ዘንድ የታወቀና የተረጋገጠ ስለሆነ ሌላ ተጨማሪ ማብራሪያና ሐተታ አያስፈልገውም እውነት ነው ። ራእ ም ፡ ፲ ቁ ፡ ፮-፱ ።

የሰው ልጅ ሁሉ እምነትና አስተሳሰብ የተለያየ ቢሆንም በእውነት አይሁዶች ከእኛ ዘር ይወለድልናል ብለው የሚጠባበቁት ነቢይ ወይም መሲህ በዕውን ይወለድላቸው ይሆንን?

እንደ እኔ አስተሳሰብና እምነት ከሆነ የሚወለድላቸው አይመስለኝም ምናልባት የዓለም ክርስቲያኖች ሐሣዊ መሲህ የክርስቶስ ተቃዋሚ ይመጣል ብለው እንደሚያምኑትና በራእዩ ዮሐንስ በምዕራፍ ፲፫ ቁ ፡ ፲፫-፲፰ እንደ ተነገረው አውራ የአውራውም መለያ ቁጥሩ 666 የሆነ ይወለድላቸው ይሆንን? ጊዜ ይፍታው ።

ነገር ግን በአሁኑ ዘመን የትንቢት መጽሐፉ እንደሚለው ሁሉ ፤ ታላቁም ታናሹም ባለ ፀጋውና ደሐው ሁሉ የአውሬው ምልክትና መለያ ቁጥር የሆነ 666 በግንባሩና በቀኝ ክንዱ ፤ በጀርባውና በደረቱ ያላደረገ ሰው እንደሌለ የሚያስረዳን ከአሜሪካና ከአውሮፓ ከሌላውም ዓለም ቢሆን ተሠርተው ወደ ሀገራችን የሚገቡ ዕቃዎች በሙሉ የአውሬው መለያ ቁጥር ተጽፎባቸው እናያለን ፤ መግዛት መሸጥም እንደማይቻል የታወቀ ነው ፤ ሰው ሁሉ ያመነ ይመስላል ፤ አሁንም ጊዜ ይፍታው ፤ ራሱ ም. ፲፫ ቁ. ፲፮-፲፱ ላይ ይመልከቱ።

ክፍል ፪

የምስጢረ ተዋሕዶ ትርጉም በምህጻረ

ቃል ፤ (በአጭሩ)

ለ. የሚሞት ሥጋ የማይሞት

መለኮትን ተዋሕዶ

ተዋሕዶ ማለት ተወሐዶ አንድ ሾነ (ሆነ) ካለው የተ ነባር ግሥ የመነጨ ነው ። የኢትዮጵያ ሰዋሰው በ፩ሺ፱፻፲፮ የታተመውን ተመልከት ፤ ተወሐዶ አንድ ሆነ ማለትም ከሁለት ዓሕሪይ አንድ ባሕሪይ ከሁለት አካል አንድ አካል ሆኖ በአብ በመንፈስ ቅዱስ በራሱ በቀዳማዊ ቃል ፈቃድ ከእመቤታችን ንጽህት ድንግል ከምትሆን ከቅድስት ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍሰዋ ነፍስ ነስቶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በተዋሕዶ ተወለደ ማለት ነው ፤ ማቴ. ም. ፪ ቁ. ፩-፲፪ ፤ ሮሜ. ም. ፱ ቁ. ፭-፮ ።

፩. ኃጢአት የማይስማማው የሰውን ሥጋ ተወሐደ፤

ንጹሐ ባሕሪይ የሆነ ለዘለዓለም የሚያበራ ሕያው አምላክ ኃጢአት የሚስማማው የሰውን ሥጋ እንዲወሐድ ያደረገው ዋና ምክንያት በራሱ መልክና በአምሳሉ የፈጠረው አባታችን አዳም በጐና ክፉ ከምታሳውቀው በገነት መሐል ከበቀለችው ዕፅ በለስ እንዳትበላ ብሎ አዞት ነበር ። ነገር ግን

ዲያብሎስ (ሰይጣን) በእባብ ተመስሎ እባብ ደግሞ በሔዋን ተመስላ አዳም የአምላኩን ትእዛዝ አፍርሶ ካልተፈቀደለት ዕጽ በመብላቱ ከመከራና ከፍዳ ላይ ወደቀ ። እግዚአብሔርም አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ ፤ በጐና ክፉውን ነገርን ለይቶ አወቀ ብሏል ። ዘፍጥረት ም. ፩ ቁ. ፳፮-፳፱ ፤ ም. ፫ ቁ. ፱-፳፱ ላይ ተመልከት ።

ስለዚህ በመልኩና በአምሳሉ የሠራው አዳም በድሎ ስለ ጠፋ እሱን ለማዳን ከሥጋው ሥጋ ከነፍሱ ነፍስ ነስቶ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ሆኖ ከእመቤታችንና ከእናታችን ከንጽሕት ቅድስት ማርያም በምልአተ መንፈስ ቅዱስ በቅዱስ ገብርኤል አብዛሪነት ተፀንሶ ማገተመ ድንግልናዋን ሳይከፍት በድንግልና በመወለድ የበለስ ዕጽ ባለበት በዕፅ መስቀል ላይ ተሰቅሎ ሥጋውን ቆርሶና ደሙን አፍስሶ አዳምንና የልጅ ልጆቹን ለማዳን ቅዱስ ፈቃዱ ስለሆነ ያለ ምንም ሕፃኑ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ሆኖ በተዋሕዶ ተወለደ ፤ ሉቃ. ም. ፩ ቁ. ፳፮-፳፯ ፤ ም. ፪ ቁ. ፮-፴፮ ።

፪. ረቂቅ መለኮታዊ ቃል በሥጋ

ተገለጸ ፤

ቃል ዓለም ሳይፈጠር አስቀድሞ ነበረ ቃልም ራሱ እግዚአብሔር ነው። የሚታየውና የማይታየው ይህም ሁሉ አስቀድሞ በእግዚአብሔር ዘንድ የታወቀ ነበረ ፤ ሁሉም በእርሱ ተፈጠረ ፤ ከሆነውም ነገር ሁሉ ያለ እርሱ ፈቃድ ምንም የሆነ የለም ፤ የፍጥረቱ ሁሉ ህይወት በርሱ ዘንድ ነበረች ፤ ይህችም ሕይወት የሰው ሁሉ ብርሃን ነበረች ። ይህም ለዘለዓለም የሚያበራ የአዳምን ሥጋ የተወሐደ እውነተኛው ፀሐይ ቀዳማዊና ደሐራዊ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ፤ ብርሃንም በጩላማ ያበራል ጩላማም አላገኘውም ። የዮሐንስ ወንጌል በ፱፻፶ ዓ.ም. ገደማ በእጅ የተጻፈ ዋልድባ ዋሻ ውስጥ ከሚገኙ መጻሕፍት ጠይቀህ በም. ፩ ቁ. ፩-፮ ተመልከት ፤ ሉቃ. ም. ፪ ቁ. ፴፮-፴፫ ፤ ኢሳ. ም. ፲፪ ቁ. ፯-፲ ።

፫. መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ

ምራቅ የዕውሩን ዓይን አበራ፤

አስቀድመን ከላይ በምህጻረ ቃል የገለጽነውን የምስጢረ ተዋሕዶን ፍሬ ሀሳብ በሙሉ በዮሐንስ ወንጌል በምዕራፍ ፱ ላይ በሚገባ ተብራርቶ

እናገኘዋለን፤ ይኸውም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተዋሕዶ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆኑን ለካህናትና ለሕዝብ በገሀድ (በግልጽ) ያስረዳበትና ያሳየበት የምስጢረ ተዋህዶ ቁልፍ ነው። መድኃኒታችን ኢየሱስም በቤተ ሳይዳ በሚገኘው የአይሁድ ምክራብ (መስጊድ) አጠገብ ሲያልፍ በመንገድ ጦርዝ (ዳር) ላይ ተቀምጦ የሚለምን ከመወለዱ ጀምሮ ዕውር ሆኖ የተወለደውን የጽፎ ዓመት ጉልማሳ ሰው አየ። ወዲያውኑ ሌሎች ደቀ መዛሙርቱና ወንድሞቹ ሐዋርያት አምላካችንና መምህራችን ሆይ ይህ ሰው ዕውር ሆኖ የተወለደው በማን ኃጢአት ነው? በራሱ ነውን ወይስ በወላጆቹ? ብለው ጠየቁት፤

ደቀ መዛሙርቱ ይህንን ጥያቄ የጠየቁት ከዚያ በፊት ሌሎች ዓይነ ሰውሮችና አካለ ስንኩሎች ሳያዩ ቀርተው ነውን? ከእርሱ በፊት ካዩዎቻው ዓይነ ሰውሮች በጣም የተለየ ስለሆነባቸው ነው። በመንገደም የጠየቁት ። ለሐዋርያትም እንዳስደነቃቸው ዕውር ሆኖ የተወለደው ሰው ከእርሱ በፊት እንደነበሩ ዓይነ ሰውሮች ሳይሆን ነገር ግን በዘመናችን በእየሆነፒታሎቹ ጉድ ተብለው እንደሚወለዱ የባሰና የከፋ ጉድ ነው። ይኸውም የዓይኖች ትንድብና የአፍንጫ ቅርጽ የሌለው አፍንጫው ከአፋ ጋር የተያያዘ በአፋ የሚተነፍስ የተዳመጠ መጅ የሚመስል ደረቅ ግንባር ነው። ቢሆንም እንደ አራት ዓይና ጉሹ ዓይነ ልቡናው የሚያበራ አእምሮው በምስጢረ ተዋሕዶ የተሞላ ሰው ነበር።

ክፍል ፫

በማይታበል ቃሉ የመድኃኒታችንና
የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ መልስ፤

ሐ. የእኔ አምላክነት በእርሱ ይታወቅ
ዘንድ ነው፤

የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው የሆነ ጌታችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለደቀ መዛሙርቱ ለሐዋርያት የሰጣቸው መልስ ይህ ሰው ዕውር

ሆኖ የተወለደው እርሱም አልበደለም፤ በወላጆቹም ኃጢአት አይደለም፤ ነገር ግን በአብና በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ የእኔም ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆን በተዋሕዶ በእርሱ ይገለጥ ዘንድ የእግዚአብሔር ሥራ ነው። ስለዚህ ይህ ሰው ከእናቱ ማገፀን ጀምሮ ዕውር ሆኖ እንዲወለድ ያደረገው የሚል ነበር።

፩. የዚህ ዓለም ብርሃን ማን ነው፤

የዚህ ዓለም ብርሃን ለጊዜው አጭር የሆነ መልስ ፀሐይ ነው ይባል ይሆናል። ነገር ግን ፀሐይ ዘለዓለማዊ ብርሃን አይደለም ጊዜያዊ የሆነ ብርሃኑም የራሱና የባሕርዩ አይደለም።

አስቀድሜ በመጀመሪያ በክፍል አንድ በመጠኑ እንደገለጽኩት ሁሉ የዚህ ዓለም ብርሃን፤ ብርሃኑም የራሱና የባህሪዩ የሆነ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን እውነተኛው ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው የሚለው መልስ እውነት ነው።

ስለዚህ ፀሐይም ሆነ ጨረቃ ሌሎችም ከዋክብት ብርሃናቸውን የሚያገኙት ለፍጥረቱ ሁሉ መገናኛ የኃይል ሁሉ ምንጭ ከሆነው ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ከመድኃኒታችንና ከአምላካችን ከኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በማንም ዘንድ የማይካድ ሐቅ ነው።

፪. ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤

መድኃኒታችን ኢየሱስም ዕውር ሆኖ ስለተወለደው ሰው ከደቀመዛሙርቱ ጋር ጥቂት ጊዜ ከተነጋገረ በኋላ እኔ የዚህ ዓለም ብርሃን ነኝ፤ ማንም ሰው ሥራ ሊሠራበት የማይችል ጨለማ ይመጣልና ብሎ መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቁን ከመሬት ላይ እንትፋ ብሎና በእጁ ለውሶ ጭቃ ካደረገው በኋላ ዕውር ሁኖ የተወለደውን ሰው ደረቅ ግንባርና ልሙጥ ፊት በተለወሰው ጭቃ የሰው መልክ ቅርጽ ካበጀለትና በጣም ቆንጆ መልክ መልካም እድርጉ ከሳለው በኋላ ለሚመጣው ትውልድ ሁሉ ምሳሌና አርአያ

ይሆናቸው ዘንድ ቤተ ሠሊሆም በተባለው የፀበል ውሃ ታጠብና ዓይነህ ይበራልሃል ወዲያውኑ ታያለህ ብሎ በአምላካዊ ቃሉ አዘዘው ።

ዕውር ሆኖ የተወለደውም ወጣት የፈጣሪውን ትእዛዝና ቃል ባለመጠራጠር አምኖ በመቀበል ወደ ቤተ ሠሊሆም መጠመቂያ በፍጥነት ገሠገሠ ከቤተ ሳይዳ እስከ ቤተ ሰሊሆም ያለው ርቀት ዕውር ሁኖ በተወለደው ሰው እድሜ እንደ አጋጣሚ ጽፎ ኪሜ ነበር ። ዕውሩም ወደ መጠመቂያው በደረሰ ጊዜ ልብሱን አወላለቀና ገብቶ ተጠመቀ አምላኩ እንዳለው ዓይኖቹም በሩለት ፣ በደስታ ተውጦ ወደ ቤቱ ተመለሰ ። በግራ ጀርው ላይ እንደ የሆነ ምልክት ነበረውና እርሱ ነው አይደለም በማለት የመደነቅና የመገረም ንትርክ በለዎች መካከል ተፈጠረ ።

፫. በአይሁድና በአምኖስ መካከል የነበረው ክርክር ፤

በአምኖስና በጉረቤቶቹ መካከል የሞቀ ክርክር ተጀመረና ጉረቤቶቹ ከሁለት ተከፍለው ይህ ሰው በምኩራብ አጠገብ ተቀምጦ ሲለምን የነበረ አይደለምን? አሉ ፤ ሌሎቹ ደግሞ ይመስለዋል እንጂ እርሱ አይደለም ሲሉ ራሱ አምኖስ እኔ ነኝ በፊት በመስጊድ ተቀምጦ ስለምን የምታውቁኝ በማለት ነገሩን አፈነዳላቸው ።

ስዎቹም ንግግራቸውን በመቀጠል ዓይኖችህ እንዴት ተከፈቱልህ የማንስ ኃይል አበራልህ ብለው ጠየቁት ፤ እርሱም መልሶ በዓይኖችሁ እያያችሁ የማታስተውሉት በመካከላችን የሚገኝ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ፣ ማለትም ፍጹም የእግዚአብሔር ልጅ ፍጹም የሰው ልጅ የሆነ ፣ የዚህ ዓለም ብርሃን ኢየሱስ ክርስቶስ ዓይኖቹን አበራልኝ አላቸው ። እነርሱም መልሰው ዓይኖችህን እንዴት እንደ አበራልህ አብራራልን አሉት ።

እርሱም መልሶ የሰው ዘር ሁሉ አባት የሆነው የሁላችንም አባት አዳምን እንዴት እንደ ፈጠረው የምታውቁ ይመስለኛል ፤ አፈሩን ጭቃ አድርጎ በሚገባ አዋህዶ በራሱ መልክና ቅርጽ እስተካከሉ ከፈጠረው በኋላ አራቱን ባሕሪያተ ሥጋና ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ አዋህዶ ከሠራው በኋላ ከራሱ ባሕሪይ የምትገኝ የሕይወት እስተንፋስ እፍ አለበት ፤ አዳም

የሚያምር መልክ መልካም ፣ የሚያስብና የሚናገር ፍጹም ሰው ሆኖ ተራመደ የምትረዳውም ቤት አብሮ ፈጠረለት ፤ ዘፍጥ ም. ፩ ቁ. ፳፯-፳፱ ።

አራቱ ባሕሪያተ ሥጋ ፣ ሦስቱ ባሕሪያተ ነፍስ ፣ ማለት ምን ማለት ይሆን? አራቱ ባሕሪያተ ሥጋ ማለት መሬት ፣ ውሃ ፣ እሳትና ነፋስ ሲሆኑ ፣ ሦስቱ ባሕሪያተ ነፍስ ማለት ደግሞ ሕያዊት ፣ ለባዊት ፣ ነባቢት ናቸው ። መሬትን ከዱላሌብ ፣ ውሃን ከናጌብ ፣ ነፋስን ከአዜብ ፣ እሳትን ከኮሬብ አምጥቶ ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ ከራሱ ባሕሪይ ነስቶ ከአዳም ባሕሪይ ጋር አዋህዷቸዋል ።

ስለዚህ ዘለዓለማዊ የሆነ ሕያው አምላክ አራቱን ባሕሪያተ ሥጋና ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ ከአዳም ሰውነት ጋር በማዋሐድ አባታችን አዳም የሚያስብ ትዕግስተኛና አዋቂ ሩገሩህ ቸር ይቅር ባይ የሚያምር መልክ መልካም ቆንጆ ግርማ ሞገስ ያለው የጽፎ አመት ጉልማሳና የሚያነቃ ልሳን ያለው ፍጹም ሰው ሆኖ ተራመደ አምስቱ አእማዶ ምስጢር የኢትዮጵያ ሊቃውንት እንድምታ ትርጓሜ ፩ሺ፱፻፶፯ ገጽ ፳፪ ላይ ተመልከት ።

አምኖስ ለአይሁድ ሽማግሎችና ለጠየቁት ሕዝቦች የሰጠው መልስ ፣ እንደ አባታችን አዳም እንድ ብሎ የፈጠረው ባይሆንም ነገር ግን እንደ አዳም አፈጣጠር ተመሳሳይና ተቀራራቢነት ስላለው ነው ። ከዚህ በላይ የአዳምን ታሪክና አፈጣጠር በምሕጸረ ቃል የገለጽኩት ፣ ማለትም ዕውሩም አዳምም አፈሩን ጭቃ አድርጎ ስለ ሠራቸው ነው ። የአምኖስ መልስ የማይታየው ዓለምና የሚታየው የዚህ ዓለም የማያቋርጥ ብርሃን ፣ የኃይልና የፍጥረቱ ሁሉ ምንጭ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቁን ወደ መሬት እንትፍ ብሎ በምራቁ አፈሩን ጭቃ አድርጎ በልሙጥ ግንባሬ ላይ ሥሎ የሰው መልክና ቅርጽ ከአበጀልኝ በኋላ ቤተ ሰሊሆም ወደ ተባለ መጠመቂያ ሂድና ታጠብ አለኝ ። እኔም ሄድኩና በመጠመቂያው ውስጥ ገብቼ ታጠብኩኝ ዓይኖቼም ተከፍተው በሩልኝ የሚል ነበር ። እነርሱም መልሰው የአይሁድ ሰላዮች ነበሩና ሙሉ ቅርጽህን ሠርቶ የዓይኖችንህ ብርሃን የሰጠህ ሰው አሁን ወዴት ሄደ ብለው ጠየቁት ፤ አምኖስም በቁጣ ቃል ወዴት እንደ ሄደ አላውቅም አላቸው ።

፬. የፈሪሳውያን ጥያቄና የአምኖስ

መልስ

ዕውር ሆኖ የተወለደው ሰው ስም አምኖስ መሆኑን የሚናገረው መጽሐፍ ደግሞ የሚገኘው በ፫፻፶ ዓ.ም. የተጻፈ የእጅ ረቂቅ በዋልድባውስጥ አምርሐ (አብርሃ) ደጋ በተባለ ስፍራ በአስደናቂው ሕንጻ ውስጥ ነው ።

የእናት ሀገራችን የኢትዮጵያ ብሔራዊ እምነት በሕገ ኦሪት በብሉይ ኪዳን ሕግ ነበር ፤ ነገር ግን ከብሉይ ኪዳን ሕግ ወደ ሐዲስ ኪዳን ሕግ የተለወጠበት ዘመን ከ፪፻፶፫ ዓ.ም. ነው ። የኢትዮጵያ ብሔራዊ እምነት በሕገ ኦሪት በብሉይ ኪዳን መሆኑ ቀርቶ በሐዲስ ኪዳን ሕግ መሆኑንና ሌሎችም በጣም ጠቃሚ የሆኑ አዋጆችን የሚገልጸው የብራና መጽሐፍ የሚገኘው ከዚህ በላይ በተጠቀሰው አስደናቂ ሕንጻ ውስጥ ነው ። ያልተበረዘና ያልተከለሰ የመጀመሪያውን ጽሑፍና ቃል የያዙ መጻሕፍትም የሚገኙት ከዘጠኙ ሕንጻዎች ውስጥ በአንዱ በዚህ በተጠቀሰው ሕንጻ ውስጥ መሆኑን ለአንባቢያን እጠቁማለሁ ።

ሌሎች ሀገሮች ወደ ክርስቲና እምነት የገቡት ከአረማዊነት ሲሆን ነገር ግን ኢትዮጵያ በቀጥታ ከሕግ ወደ ሕግ ነው የተሸጋገረችው ። ማለትም ከሕገ ኦሪት ወደ ትንቢቱ መፈጸሚያ ወደ ሕገ ወንጌል ነው ፤ ይህም ለኢትዮጵያውያንና ለጥቁር ሕዝቦች በሙሉ ከፍተኛ ኩራት ነው ።

የአይሁድ ሰላዮች አማን አምኖስን ወደ ፈሪሳውያን ወሰዱት መድኃኒታችን ኢየሱስ መለኮት የተወሐደው ምራቁን ከአፈር ጋር አዋሕዶ ዓይኑን ያበራለት ቀኑ ቀዳሚት ሰንበት ስለነበረ ነው ። ፈሪሳውያን ደግሞ ዓይኑ እንዴት እንደ በራለት ጠየቁት ፤ አምኖስም ኢየሱስ የተባለው የዚህ ዓለም መድኃኒት መንፈስ ገልጾለት የዚህ ዓለም አለ በሌላው ዓለም ነፍስ ያለው ፍጥረት ስለሌለ ፤ ምራቁን በጭቃ አዋሕዶ ዓይኖቹን ቀብቶ የሰው መልክ ቅርጽ አበጅቶ በሰሊህም ፀበል ታጠብ አለኝ እኔም ሄጄ ታጠብሁ ዓይኖቼም ተከፈቱልኝ አላቸው ።

፭. በፈሪሳውያንና በአይሁድ መካከል

መለያየት ተፈጠረ፤

ከፈሪሳውያን አብዛኞቹ በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ አገረመረሙ አሰሩበትም ይህ ሰው ቀዳሚት ሰንበትን አያከብርምና ከእግዚአብሔር የተላከ ነቢይ አይደለም ሲሉ ፤ የአይሁድ ሽማግሌዎች ደግሞ ይህ ሰው ከአምላክ የተላከ ነቢይ ባይሆን ኑሮ አንዳችም ነገር ማድረግ ባልቻለም ነበር ነገር ግን ብዙ ተለምራቶችን ሲያደርግ በዓይኖችን እያየን ነው ። በዚያው ሰዓት ሰው በልሙጥ ደረቅ ግንባር ላይ በምራቁ ጭቃን አዋሕዶ ቀብቶ የሰውን ዓይን መፍጠር ይችላልን ? ስለዚህ ይህ ሰው በእውነት ከእግዚአብሔር የመጣ ነቢይ ነው አሉ ።

ፈሪሳውያንም መልሰው ዕውር ሆኖ የተወለደው አማን አምኖስን ዓይንህን አብርቶልሃልና አንተስ ስለሉምን ብለህ ታምናለህ? ብለው ጠየቁት እርሱም መልሶ ዓይኔን ያበራልኝ መሆኑን እኮ እናንተም እየመሰከራችሁ ነው። አለማመናችሁ ግን አስገርሞኛል ካለ በኋላ በፈቃዱ የሰውን ሥጋ የተወሐደ የዚህ ዓለም ብርሃንና የሰው ዘር ሁሉ መድኃኒት የሆነ እውነተኛ ነቢይ ነው ብዬ አምናለሁ አላቸው ።

ስለዚህ ፈሪሳውያን ደግሞ ዕውር ሆኖ መወለዱን ስላላመኑ የዕውሩን ወላጆች አስጠርተው ዕውር ሆኖ ተወለደ የሚባለው ልጃችሁ ይህ እውነት ነውን? ብለው ጠየቋቸው ።

ወላጆቹም መልሰው ይህ በእውነት ልጃችን ነው ከመወለዱም ጀምሮ ዕውር ሁኖ እንደ ተወለደ እናውቃለን ። አሁን ግን ዓይኑን ማን እንዳበራለት እናውቅም አሉ አይሁድን ስለፈሩ ካዱ እንጂ ዓይኑን ያበራለት የዚህ ዓለም ብርሃን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በሚገባ ያውቃሉ ። ነገር ግን ልጁ የጳጳስ መሆኑን ጉልማሳ ነው ስለ ራሱም አጣርቶ መናገር ይችላልና ራሱን ጠይቁት ብለው በድጋሚ አረጋገጡ ።

፮. የአማን አምኖስና የአይሁድ ፈሪሳ ውያን የሕቅታ መልስ ፡

የአይሁድ ፈሪሳውያንም መልሰው ዕውር የነበረውን ሰው አማን አምኖስን ለሁለተኛ ጊዜ ጠርተው ይህ ዓይነት የክፈተል ሰው ቀዳሚት ሰንበትን አያከብርምና ከአምላክ ዘንድ አይደለም ፤ ኃጢአተኛ ሰው መሆኑንም እኛ እናውቀዋለንና ለእግዚአብሔር ምሥጋና አቅርብ አሉት ፤ እርሱም መልሶ ኃጢአተኛ ሰው መሆኑን አላውቅም ነገር ግን አንድ ነገር ብቻ አውቃለሁ ይኸውም ዕውር እንደ ነበርኩና በእርሱ ኃይልም የዓይኔን ብርሃን እንዳገኘሁ አላቸው ።

ፈሪሳውያንም መልሰው ለሦስተኛ ጊዜ ምን አደረገልህ ብለው ጠየቁት፤ አማን አምኖስም ብዙ ጊዜ ደጋግሜ ነግራቸው ነበር አልተቀበላችሁኝም በዓይናችሁም የሚሠራውን ተአምራት ሁሉ እያያችሁ አላመናችሁም፤ እንደገና ለምን መስማት ፈለጋችሁ እናንተም ደግሞ የእርሱ ደቀ መዛሙርት ለመሆን ፈለጋችሁን ፤ አላቸው ። እነርሱም እንዲህ ብለው ሰደቡት ፤ እንተ የእርሱ ደቀ መዛሙር ሁን እኛ ደግሞ የሙሴ ደቀ መዛሙርት ነን አምላክም ከሙሴ ጋር በሲና ኮረብታ ላይ ቃል በቃል እንደ ተነጋገረው እናውቃለን ይህ እንተ የምትመሰክርለት ግን ከወዴት እንደ መጣ አናውቅም አሉት ።

አማን አምኖስም በምራቁ ከጭቃ አዋሕዶ ዓይኔን ያበራልኝ መሆኑን እያያችሁ አለማመናችሁ ይህ ዕፁብ ድንቅ ነው ፤ እኛ ደግሞ እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ ኃጢአተኞችን እንደ ማይሰማቸው በሚገባ አጣርተን እናውቃለን ፤ አምላክም ፈቃዱን የሚፈጽምና ድንቅ የሆኑ ሥራዎቹን በዓይኑ አይቶ የሚያምን ሰው ቢኖር እርሱን በፍጥነት ይሰማዋል ። እንደ እናንተ ያለ እያየና እየሰማ የማያምን አፉ የአባብ መርዝን የተሞላ ምላሱ የሚያቃጥል ሰው ቢኖር ግን እሳቱ ለዘላለም ወደ ማይጠፋ ገሀነም ይጥለዋል ።

ደግሞም ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ከእናቱ ማገፅን ዕውር ሆኖ የተወለደውን ሰው በልሙጥ ግንባር ላይ ዓይኑን የፈጠረ ኃይል ታይቶና ተሰምቶ

አያውቅም ይህ የምታዩት ፍጹም ሰው በፈቃዱ የሰውን ሥጋ የተወሐደ ዘላለማዊ የብርሃን አምላክ ባይሆን ኖሮ እኔን አስቀድማችሁ እንደ ምታውቁኝ የዓይኔን ብርሃን መስጠት ባልቻለም ነበር አላቸው ።

የአይሁድ ፈሪሳውያን መልሰው እንተ ሁለንተናህ በኃጢአት ተሞልተህ የተወለድህ መሆንህን እያወቅን ተመልሰህ እኛን ታስተምረናለህን ፤ ብለው ከምኩራብ (ከመስጊድ) ገፍተረው ወደ ውጭ አወጡት ፤ መድኃኒታችን ኢየሱስም እነርሱ ሳያዩት በመካከላቸው ነበረና ወዲያውኑ ዕውር የነበረውን ሰው እንተ ዘላለማዊ ሕያው በሆነ በእግዚአብሔር ልጅ ታምናለህን ፤ አለው አማን አምኖስም መልሶ አቤቱ አምንበት ዘንድ የምትለኝ ሰው እርሱ ወዴት አለ ብሎ መለሰለት ።

የአዳምን ሥጋ በራሱና በአባቱ ፈቃድ የተወሐደ ኢየሱስ ክርስቶስም መልሶ በዓይኑ በፊትህ ቁሜ የምታየኝና ከእንተም ጋር የምነጋገረው እርሱ እኔ ነኝ ብሎ እውነቱን ነገረው ዕውር የነበረውም ሰው አቤቱ ጌታዬ አምላኬ ሆይ አምናለሁ በማለት በግንባሩ ተደፍቶ ሰገደለት ።

መድኃኒታችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስ ክርስቶስም እኔ ወደዚህ ዓለም የመጣሁት የማያዩ ሰዎች ያዩ ዘንድ የሚያዩት ደግሞ እያዩ እንዳያስተውሉ ይሆኑ ዘንድ ለፍርድ ነው ሲል የፈሪሳውያን ሰላዮች አብረውት ነበሩና እኛ ዕውራን መሆናችን ነውን ፤ አሉት እርሱም መልሶ ዕውራንን ብትሆኑ ኃጢአት ባልሆነባችሁም ነበር ፤ ስለዚህ ለኃጢአታችሁ ስርየት የላትም አላቸው ፤ የዮሐንስ ወንጌል ም. ፱ ቁ. ፩-፱ ላይ ተመልከት ።

ክፍል ፬

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት
በባሕርይ በሕልውና አንድ አምላክ ናቸው

፩. ትክክል የሚሆኑ በመለኮት አንድም
ሦስትም ናቸው

በስም በግብር በአካል ሦስት ሲሆኑ ፡ በባሕርይ በሕልውና በመለኮት አንድና ትክክል የሚሆኑ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ብቻ ናቸው ። አብ

በልብነቱ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው፡፡ ወልድም በቃልነቱ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው፡፡ መንፈስ ቅዱስም በእስትንፋሱ በአብ በወልድ ህልው ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ሲሆኑ ሦስት፤ ሦስት ሲሆኑ አንድ ናቸው፡፡ ከዚህ የተረፈውን ደግሞ በጥልቀትና በዝርዝር ለመረዳት የሚፈልግ አምስቱ አእማዶ ምስጢር የኢትዮጵያ ሊቃውንት አንድምታ ትርጓሜ በጃጂጃጃ ከገጽ ፲-፵፫ ተመልከት፤ የሐንስ ም. ፲ ቁ. ፱-፲ ። መለኮት ስም ሲሆን ይገኛል፤ ግዛት ሲሆን ደግሞ አንድ ነው፡፡ ይህም በጃጂጃጃ ፩ ዓ.ም. የታተመው ቅዱስ ከገጽ ፩፻፳-፩፻፳፱ ላይ ተመልከት፤ በወላዲተ አምላክ በቅድስት ንጽህት ድንግል ማርያም ቅዱስ ላይ ነው፡፡

፪. እኔ እውነተኛ መንገድ ነኝ፤ በእኔና በአብ በመንፈስ ቅዱስ መካከል ልዩነት የለንም በስም ሦስት ስንሆን አንድ እግዚአብሔር ነን አላቸው

ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ሆኖ ደቀ መዛሙርቱ ስለአዩትና ስለተጠራጠሩ ፍጹም አምላክ መሆኑን ለማስረዳት የዓለም ብርሃንና እውነተኛ መንገድ እኔ ነኝ በእኔ ካልሆነ በቀር ወደ አብ መሄድ የሚችል የለም ስለዚህ አስቀድሜ ሄጂ በአባቴ ዘንድ ብዙ ቦታ አለና ሥፍራ አዘጋጅላችኋለሁ የምሄድበትን መንገድ ታውቁታላችሁ አላቸው፡፡

ከኢትዮጵያውያን ዘር የተወለደው ተማስም መልሶ አቤቱ ጌታ መምህር ሆይ አስቀድመን ወዴት እንደምትሄድ ሳናውቅ መንገዱን በምን እናውቃለን ብሎ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ጠየቀው፡፡ በራሱና በአብ በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ የተወለደ ኢየሱስ ክርስቶስም መልሶ እኔንስ በእውነት እውቃችሁኝ ቢሆን ኑሮ መንገዱንም አባቴንም ባወቃችሁት ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን እውቃችሁታል በዓይናችሁም ፈጽማችሁ እይታችሁታል አላቸው፡፡ አሁንም ከኢትዮጵያውያን ዘር የሚወለደው ፊልጶስም መልሶ እንደገና አቤቱ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ እንተ ምን እንደሆንህ እውቀፍል ተረድተናልም ግን ከእኔ እርሱ ይበልጣል የምትለው አብን አሳየንና ይበቃናል አለው፡፡

አምላካችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስም አለው “ፈላጊስ ጅጅ እመት ሙሉ ይህን ያህል ዘመን እኔ ከእንተ ጋራ ስኖር አላወቅኸኝም? እንዴት አብን

አሳየን ብለህ ትጠይቀኛለህ” መድኃኒታችን ለፊሊጶስ የሰጠው መልስ ከላይ በክፍል አራት (፩) ላይ በመጠኑ እንደተገለጸው ሁሉ፤ እኔ በአብ አብም በእኔ እንዳለ መንፈስ ቅዱስም እንዲሁ በአብና በወልድ ሕልው እንደሆነ እመን እንጂ አትጠራጠር የሚል ሲሆን በእኔና በአብ በመንፈስ ቅዱስ መካከል መቅደምና መበላለጥ የለብንም ትክክልና እኩል አንድ አምላክ ነን በዚህ እመኑ አላቸው፡፡

እግዚአብሔር ወልድ የአብ የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው፡፡ እግዚአብሔር አብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ልባቸው ሲሆን፤ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ደግሞ የአብ የወልድ እስትንፋሳቸው ነው፡፡

አዶናይ አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ሕልው ነው፡፡ አዶናይ ወልድ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ሕልው ነው፡፡ አዶናይ መንፈስ ቅዱስ በአብ በወልድ ሕልው ነው፡፡ አምላካችን ኢየሱስም ለሐዋርያት እኔና አብ መንፈስ ቅዱስ አንድ ነን ልዩነት የለንም በዚህ እመኑ ይህም ባይሆን በሥራዬ እመኑ አላቸው፡፡ እንዲሁም ከሐዋርያት ውስጥ ማቴዎስና ማርቆስ ተማስና ፊልጶስ ከኢትዮጵያውያን ዘር መሆናቸውን የሚገልጸውና ሌሎችም ሐዋርያት የማን ዘር መሆናቸውን የሚያስረዳው የመጀመሪያው መጽሐፍ ከላይ በክፍል ፪ በቁጥር ፬ እንደተብራራው ሁሉ በ፫፻-፫፻፶ ዓ.ም. በተጻፈው ላይ ዋልድባ ሄደህ ተረዳ፡፡ የዮሐንስ ወንጌል ም. ፲ ቁ. ፱-፲፫, ም. ፲፪ ቁ. ፵፱-፵፯ ተመልከት፡፡

፫. ሦስት ሲሆን አንድ አንድ ሲሆን ሦስት የሆነ ፈጣሪ

ከመጀመሪያው ጀምሮና ከላይ በክፍል ፪ በምህጸረ ቃል እንደገለጽኩት ሁሉ በስም በግብር በአካል ሦስት በባሕርይ በሕልውና በመለኮት አንድና ትክክል የሚሆኑ የተባሉትንና አንድ ሲሆን ሦስት ሦስት ሲሆን አንድ ይሆናል የተባለው አምላክ ዓለም ላይፈጠረ አስቀድሞ የነበረ ዓለምን የፈጠረ በአንድነትና በሦስትነት የሚጠራ መለኮታዊ የብርሃኖች ብርሃን የፀሐዮች ፀሐይ የከዋክብቶች ኮከብ የሆኑ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ናቸው፡፡ ስለዚህ ቀዳማዊና ደሐራዊ ቃል የሆነ ወልድ ለደቀ መዛሙርቱ ለሐዋርያት ሂዱና

የዓለምን ሕዝብ ሁሉ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቋቸው ብሎ መለኮት በተወሰደው አምላካዊ ቃሉ አዘዛቸው ። ማቴ. ም. ፳፮ ቁ. ፲፰-፲፱ ማር. ም. ፲፮ ቁ. ፲፭-፲፯ ፩ኛ/ዮሐ. ም. ፩ ቁ. ፩-፮, ም. ፱ ቁ. ፩-፪, ቁ. ፳-፳፩, ቁ. ፳፱-፳፭, ቁ. ፳፮-፳፯ ፩ኛ/ዮሐ. ም. ፭ ቁ. ፭-፲፩, ዮሐ. ም. ፲፱ ቁ. ፴፬-፴፰

፬. መለኮት በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ሲሆን ፣ ሰውም በተዋህዶ ፍጹም መለኮት ነው ።

በባሕርይ ከሁሉ በላይ የሆነ በሚታየውና በማይታየው ዓለም ውስጥ የሚኖሩትን ፍጥረታት በሙሉ በጥበቡ የፈጠረ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን መለኮታዊ አምላክ በአረት ዘፍጥረት ላይ በም. ፩ ቁ. ፳፮-፳፱ እንደ ተብራራው ሁሉ ብዙ ተባዙ ምድርንም ምሏት ብሎ በመልኩና በአርአያው የፈጠራቸው አባታችን አዳምና እናታችን ሔዋን በዚሁ ጥናት ውስጥ ከላይ በክፍል ፪ እና በተራ ቁጥር ፫ በመጠኑ እንደተገለጸው ሁሉ ፈጣሪያችንና አምላካችን የሆነ እግዚአብሔር በጎ ነገርና ክፉ ነገር ከምታስታውቀው በገነት መሐል ከበቀለችው ዕፀ በለስ እንዳትበላ ብሎ አዞት ነበር፤ ይህ በእኔና በእንተ መሐል ያለው የአዛዥና የታዛዥ ሕግ ነው ከበላህ ግን የሞት ሞትን ትሞታለህ ብሎት ነበር ።

ነገር ግን ጥንተ ጠላታችን የሆነው ፩ያብሎስ (ሰይጣን) በእባብ አድሮ (ተመስሎ) እናታችን ሔዋንን አምላካችንና ፈጣሪያችን እግዚአብሔር ዕፀ በለስን የበላችሁ እንደሆነ የሞት ሞትን ትሞታላችሁ ያለው የሞት ሞትን እንድትሞቱ ሳይሆን ከፋና በጎ ነገርን አውቃችሁ የመንግሥቱ ተካፋዮችና ወራሾች እንዳትሆኑ በምቀኝነት (በቅንነት) ነው ብሎ በለክታለላት ሔዋን በእባብ ምክር አምላክነትን ለማግኘት ተመኝታ ካልተፈቀደላት ዕጽ በልታ አዳምን አበላችው ።

አባታችን አዳምም አምላኩ ያለው አልቀረም ከክብሩና ከማዕረጉ ተገፎ ተዋረደ ሱራፊ በሚባል መልአክ ከመሐል ገነት ወደ ዳር ተባረረ አዳምም በገነት የመለኮትን ድምጽ በሰማ ጊዜ የብርሃን ልብሱ ተገፎ ዕራቁቱን ነበረና አፍሮ ተደበቀ ሐፍረተ ሥጋውንም በሰባት ዕፀ በለስ ሸፈነ

እግዚአብሔርም አዳም ሆይ ብሎ ተጣራ አዳምም ከተደበቀበት ወጥቶ አቤቱ አምላኬ ሆይ እነሆኝ ረዳት እንድትሆኑኝ ያሰጠኸኝ ሴት እስታኝ በድዬ ትእዛዝህን አፈረስሁ ብሎ ተናገረ አዳም በሔዋን ሔዋንም በእባብ እባብም በሰይጣን አመካኝ ። ለዘለዓለም ሕያው የሆነ አምላክም ሁሉንም ምክንያ ተኞች እንደየ ሥራቸው ረገማቸው ፣ አረት ዘፍ. ም. ፩ ቁ. ፳፮-፳፱, ም. ፱ ቁ. ፳-፳፩, ም. ፫ ቁ. ፩-፳፱ ላይ በሚገባ ተብራርቷል ።

፭. ጽዮን ታበት ፣ ጽዮን ተራራ ፣ ጽዮን መጠጊያ ፣ ጽዮን ማደሪያ ፣ ጽዮን መድኃኒት ፣ ጽዮን እናታችን ቅድስት ማርያም መማፀኛ

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፬ በተራ ቁጥር ፬ በአጭሩ እንደገለጽኩት ሁሉ፤ ችርና መሐሪ ይቅር ባይ የሆነ መለኮታዊ አምላክ በራሱ መልክና በአርአያው የፈጠረው የሰው ዘር ሁሉ አባት የሆነው አዳም ከማዕረጉና ከክብሩ እንደተዋረደ የኃጢአት ቀንበር ተሸክሞ እንዲኖር አልፈቀደም ። ከልጅ ልጁ ተወልዶ በተዋህዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ ደሙን አፍስሶና ሥጋውን ቆርሶ የእርሱን በደል በመሸከም በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ እንደሚያድነው የማይታበል ተስፋ እንደሰጠው የታወቀ ነው ።

በለዚህ መሐሪና ሩገሩህ ይቅርባይ የሆነ እግዚአብሔር ከአዳም ከልጅ ልጁ እንደሚወለድ በቅዱስ ዳዊት አድሮ ትንቢት አናገረ ይኸውም የትንቢት ቃል በሰማየ ሰማያት የሚኖር ልዑል አምላክ ጽዮንን መርጧ ታልና ማደሪያውም ትሆን ዘንድ ልዑል ወደታልና እንዲህ ብሎ እግዚአብሔር ተናገረ ። ይህች ጽዮን ማርያም ለዘለዓለም ማደሪያዬ ናት መርጧታለሁና በመገፀኗ አድሬ በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኜ እወለዳለሁ አለ ። ነቢዩ ኢሳይያስም እንሆ ከዳዊት ቤት የሆነች ድንግል ማርያም ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች ፤ ትርጓሜውም በተዋሕዶ ፍጹም ሰው የሆነ አምላክ ማለት ነው። መዝ. ፩፻፴፩ ቁ. ፲፫-፲፭, ኢሳ. ም. ፯ ቁ. ፲፫-፲፮, ማቴ. ም. ፩ ቁ. ፳፫-፳፭, ማቴ. ም. ፩ ቁ. ፲፮-፲፱, ማቴ. ም. ፱ ቁ. ፩-፭, ሉቃ. ም. ፩ ቁ. ፳፮-፲፯, ዮሐ. ም. ፲፱ ቁ. ፮-፯, ኢሳ. ም. ፶፫ ቁ. ፫-፲፪, ማር. ም. ፲፭ ቁ. ፲፩-፱, ሉቃ. ም. ፳፫ ቁ. ፳፩-፳፰, ማቴ. ም. ፳፯ ቁ. ፳፩-፴፮, ዮሐ. ም. ፮ ቁ. ፵፰-፶፯, ሉቃ. ም. ፳፪ ቁ. ፲፮-፳፩, ፩ኛ/ ቀሮ. ም. ፲፩ ቁ. ፳፫ ፴, ማቴ. ም. ፳፮ ቁ. ፳፮-፴፩ ።

ክፍል ፭

የእምነት ልዩነቶች እንዴት ተፈጠሩ ፤

፩. ሰዎች ሥልጣን ፍለጋ በእምነት

ሽፋን ስለሚነሱ ነው ።

፩ኛ. ከኢትዮጵያውያን ዘር በሊቢያ የተወለደው አርዮስ እግዚአብሔር ወልድ ፍጡር ነው በማለቱ በ፪፻፳፩ ዓ.ም. የቢታኒያ አውራጃ በምትሆን በኒቲያ የተሰበሰበው በታላቁ ቆስጠንጢኖስ ዘመነ መንግሥት ፪፻፲፭ አባቶች አውግዘው ለዩት ።

፪ኛ. እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ያንባል ብሎ በሮም የተወለደው የግሪክ ዘር የሆነው መቅዶንዮስ በመካዱ የግሪክና የሮም መናገሻ ከተማ በነበረች በኮንስታንቲኖፓሊ በ፪፻፴፩ ዓ.ም. በታላቁ ቴዎድሮስ፩ኛ ዘመነ መንግሥት ፩፻፶ አባቶች ተሰብስበው አውግዘው አባረሩት ።

፫ኛ. ከሮማውያን ዘር በቁስጢንጥንያ የተወለደው ንስጥሮስ እግዚአብሔር ወልድ ፪ት አካል ፪ት ባሕርይ ነው ብሎ በመካዱ በ፬፻፴፩ ዓ.ም. በታላቁ ቴዎድሮስ ፪ኛ/ዘመነ መንግሥት ፪፻ አባቶች በኤፌሶን መንደር በውግዘት ለዩት ።

፬ኛ. በእናቱ ኢትዮጵያዊ በአባቱ ደግሞ ግሪካዊ ሆኖ በካይሮ የተወለደው ዲዮስቆሮስ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው ብሎ ንስጥሮስን በመቃወሙ እውነቱ ወደ ሐሰት ተለውጦ በ፬፻፶፩ ዓ.ም. በማርኪያኖስ (መርቅያኖስ) ዘመነ መንግሥት በፊሱና በሚስቱ ትእዛዝ በሐልኪ መንደር ፮፻፴ አባቶች ተሰብስበው ከ፪ት ስለተከፈሉና አብዛኞቹ አባቶችም ከዲዮስቆሮስ ጋር ስለሆኑ በንጉሥ መርቅያኖስና በንግሥት ብርሰክልያ ትዕዛዝ ዲዮስቆሮስ በደሴተ

ጋግራን በእሥር ቤት ስለተገደለ አንዲት የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከ፪ት ተከፈለች ፤ ማለትም የምሥራቅ የምዕራብ ወይም ተዋሕዶ አርቶዶክስ ተባለች ።

፭ኛ. ግሪኮችና ሮማውያን አርቶዶክስ ተብለው በአንድ ላይ ለብዙ ጊዜ አብረው ነበሩ ነገር ግን በፖለቲካና በእምነት ምክንያት የተነሣ በ፩፻፲፩-፩፻፶፩ ዓ.ም. ድረስ ፃ አመት ሙሉ ከተጨቃጨቁና ከተቋሰለ በኋላ በ፩፻፶፩ ዓ.ም. ሮማውያን ካቶሊክ በሚል መጠሪያ ስም ከአርቶዶክስ በውግዘት ተለዩ ።

፮ኛ. የምሥራቅ ጀርመን ተወላጅና በካቶሊክ የፍራንሲስካን መነኩሴ በነበረው በማርቲን ሉተር መሪነት በፖለቲካና በእምነት ምክንያት በተፈጠረው የረጅም ጊዜ ውዝግብ በ፩፻፭፻፳፩ ዓ.ም. ጀርመኖች ፕሮቴስታንት በሚል የላቲን ስም ከካቶሊኮች በግዝት ተለዩዋል ።

ከዚህ በላይ እንደ መግቢያ ሆነው በ፩-፮ ድረስ የተገለጹትን ዓረፍተ ነገሮች በዝርዝ ለመረዳት ካስፈለገ ወደፊት በክፍል ፮.፯.፳.፱ ላይ ተመልከት።

ክፍል ፩

ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከፀት እንደተከፈለች

ሀ. የእምነት መሠረት ተዋሕዶ ነው፤ (ከ፩-፴፫) (ከ፴፫-፴፻፶፩) ዓ.ም.

እነዚህም እንደኛ የእምነት ሁሉ መሠረት የሆነችው ተዋሕዶ ስትሆን፤ ሁለተኛዋ እርቶዶክስ፤ ሦስተኛ ደግሞ ካቶሊክ ናቸው። ሌሎች የክርስትና የወንጌል ትምህርት ተከታዮች ነን ባዮች ደግሞ በእየጊዜው ከካቶሊክ የተለዩ ወይም የፈለሱ ስለሆኑ ዛሬ ብዛት ቢኖራቸውም ከቁጥር ውስጥ አይገቡም።

በዚህ ጥናት ውስጥ ከላይ በክፍል ፩ በተራ ቁጥር ፭ በአጭሩ እንደተብራራው ሁሉ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ሕያው እግዚአብሔር በመልኩና በአምሣሉ የፈጠረው አዳምን ለማዳን በገባው ቃል ኪዳንና በአናገረው ትንቢት መሠረት ከእናታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም በራሱና በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በመወለድ ፴፫ አመት ሙሉ ከእኛ ጋር አብሮን ሲኖር ያስተማረንና የሰጠን የእምነት መሠረት ተዋሕዶ መሆኑን በማንም ዘንድ የማይካድ እውነት ነው።

ይኸውም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያትን ልባችሁ አይደንግጥ አትፍሩ በአባቴ ቤት ብዙ ሥፍራ አለና እኔም ሄጄ ቦታ አዘጋጅላችኋለሁ ቦታውንም መንገዱንም ታውቁታላችሁ ብሎ በተናገረ ጊዜ ከኢትዮጵያውያን ዘር የሆነ ቶማስ አቤቱ ጌታ ሆይ የምትሄድበትን ሳናውቅ መንገዱን እንዴት እናውቃለን? ብሎ ጠየቀው አምላካችን ኢየሱስም እውነተኛ የብርሃን መንገድ እኔ ነኝ በእኔ በኩል ካልሆነ በስተቀር ወደ አብ መሄድ የሚችል የለም ብሎ ሲመልስለት አሁንም ከኢትዮጵያውያን ዘር

የሚወለደው ፊልጶስም አቤቱ መምህራችንና ፈጣሪያችን ጌታ ሆይ አንተ ምን እንደሆንህ አውቀናል ተረድተናልም ነገር ግን አባቴ ከእኔ ይበልጣል የምትለው አብን አሳየንና ይበቃናል ብሎ ጠየቀው። መድኃኒታችን ኢየሱስም ሲመልስለት ፊልጶስ ጽፏል ፃመት ሙሉ ከእናንተ ጋር ስኖር አላወቅኸኝምን? እንዴት አብን አሳየን ብለህ ትጠይቀኛለህ አለው።

በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፩ በተራ ቁጥር ፩ እና ፪ በመጠኑ እንደተብራራው ሁሉ አምላካችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስም ለደቀመዛሙርቱ ሲመልስላቸው፤ ስሙ አስተውሉም በተዋሕዶ እኔ በአብ ሕልው እንደሆንኩ አብም በእኔ ሕልው እንደሆነ መንፈስ ቅዱስም በእኔና በአብ ሕልው እንደሆነ እኔን ያየ አብን መንፈስ ቅዱስን እየ በተዋሕዶ አንድ ነን በዚህ እመኑ አላቸው፤ ዮሐ. ም. ፲፬ ቁ. ፩-፰, ፱-፲፫።

መድኃኒታችን ኢየሱስም ወደ ቂሣርያ የፊልጶስ መንደር በደረሰ ጊዜ ደቀ መዛሙርቱን ሰብስቦ እንዲህ ብሎ ጠየቃቸው እኔን ፍጹም የሰው ልጅ ሆኜ ሲያዩኝ ሰዎች ማነው ይሉኛል? አላቸው። እነርሱም መጥምቁ ዮሐንስ ነው የሚሉህ አሉ፤ ሌሎችም ኤልያስ ነው። እንዳንዱም ኤርምያስ እኩሌቶቹ ደግሞ ከቀደምት ነቢያት አንዱ ነው ይሉሃል አሉት። እርሱም መልሶ እናንተን ማን ነው ብላችሁ ታምናላችሁ አላቸው የአይሁድ ዘር የሆነው ስምእን ጴጥሮስም መልሶ አንተ የህያው እግዚአብሔር እውነተኛ ልጅ ክርስቶስ ነህ ብለን እናምናለን አለው። ፈጣሪያችን ኢየሱስም እንዲህ ብሎ መለሰለት የዬና ልጅ ስምእን ጴጥሮስ ሆይ ብፁዕ ነህ ተብለህ ትጠራለህ ሰማያዊ አባቴ በአንተ አድሮ ይህንን ቃል እንድትመስክርልኝ ስለአደረገህ በዚህ አብ በገለጸለህ ቃል አንተ የመሰረት ደንጊያ ነህ በዚች ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን እሠራለታለሁ የገሐነም ልጆች የሆኑ መናፍቃንም ሊያፈርሷት አይችሉም አለው። ማቴ. ም. ፲፮ ቁ. ፲፪-፲፰።

የኢትዮጵያ ንግሥት ሁለተኛዋ ሰብአ ሕንደኬ ታናሽ ወንድምና ባለሙሉ ሥልጣን አልጋ ወራሽ ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው ትክክለኛ ስሙ ግን መልክ ጼዴቅ ሁለተኛ ነው። እንደኛው መልክ ጼዴቅ ፪፫ ከ.ፌ. (B.C) ለአሁኑ አማናዊ ቁርባን ምሳሌ የሚሆን ለአብርሃም ከንፁህ ስንዴ በተሠራ ሕብስትና በወይን ጭማቂ መሥዋዕት ሰውቶ ያሣየው ነው። እርሱም እንደ መልክ ጼዴቅ ፪ኛ ጃንደረባ ህጽው ሲሆን የሄደውም ከኢትዮጵያ ገዳማት አንዱ የሆነው ከዋልድባ ጫካ ወይም ዋሻ ውስጥ ነው።

መልክ ዲዴቅ ፩ኛ በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ሀገሩና ትውልዱ እንደማይታወቅ ነው የተገለጸው ስለዚህ ነገሩ እውነት ነው ከዚያ ዘመን አንስቶ እስከ ዛሬ ድረስ የኢትዮጵያ መናንያን ባህታውያንና ናዝራውያን የትውልድ ሀገራቸውና ዘራቸው እንደማይታወቅ የተለመደና የተረጋገጠ ቢሆንም የመልክ ዲዴቅ ፩ኛ ሀገርና የትውልድ ሐረግ በኢትዮጵያ መሆኑን የሚናገረው ግን በዚሁ ጥናት ውስጥ በክፍል ፪ በተራ ቁጥር ፪ እንደተገለጸው ሚስጢረ ካህናት በሚል ርዕስ ፩፻፱፻፲ ኩፊ (B.C) የተጻፈ ዋልድባ ሕንጻ ውስጥ ይገኛል ። ሌላ ማስረጃ የኢትዮጵያ ቅዳሴ ፩፻፱፻፲፮ ገጽ ፩፻፶፮-፩፻፶፯፣ ዘፍ. ም. ፲፱ ቁ. ፲፭-፳፫፣ መዝ. ፩፻፱ ቁ. ፫-፩፣ ዕብ. ም. ፭ ቁ. ፮-፯፣ ፲-፲፩፣ ም. ፮ ቁ. ፲፱-፳፣ ም. ፯ ቁ. ፩-፳፮ ።

ቢሆንም ምስጢር እንደ ፈረሰ ልንም ስቦኝ ስለ መልክ ዲዴቅ ፩ኛ በአጭሩ ብገልጽም ወደ ተነሳሁበት ፍሬ ነገር ልመለስና ስለ ንግሥት ሕንደኬ ጃንደረባና ታናሽ ወንድም ባለ ሙሉ ሥልጣንና አልጋ ወራሽ በአጭሩ እገልጻለሁ ፤ ይኸውም ከዚህ በላይ በመጠኑ እንደተጠቀሰው ሁሉ ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው ትክክለኛ ስሙ መልክ ዲዴቅ ሲሆን ይህ ሰው የሕገ ኦሪት ሊቅና መምህር ነበር ። ስለዚህ በአራቱ ሥርዓትና ሕግ መሠረት የፋሲካን በዓል ለማክበርና በዚያውም ላይ እግረ መንገዱን የኢትዮጵያውያንን ርሥትና ግዛት ለመቆጣጠር ከኢትዮጵያ መንግሥት በ፴፪ ዓ.ም. ወደ ኢየሩሳሌም ተላከ ። የሚሄደውም በመርከብ ሳይሆን አሁንም እግረ መንገዱን ሌሎች የኢትዮጵያ ግዛቶችን እየተቆጣጠረና እየሾመ እንዲሄድ ታስቦ ብዙ ሠራዊት አስከትሎ በእግር ነው ። ማለትም በፈረስና በግመል ነው ። የሚቆጣጠራቸውም ሀገሮች ሱዳን ኑቪያ ፣ ናፓታ ፣ መርዌና ታህታይ ግብጽ ካይሮ ናቸው ።

በስዊዝ ካናል አድርጎ በፈረስ ኢየሩሳሌም የደረሰው ደግሞ ከአምላ ካችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ በኋላ በ፰ኛው ቀን ከምሽቱ ፀሐይ ስትጠልቅ መሆኑን ዜና ትንሣኤ የኢየሩሳሌም ጉዞ በሚል ርዕስ ራሱ የጻፈው መጽሐፍ ይመስከራል መጽሐፉ የሚገኘው በዚህ ጥናት ውስጥ ከላይ ደጋግሞ እንደ ገለጽኩት ሁሉ በዋልድባ ገጻም ውስጥ አርምሃ ደጋ በሚገኘው ሕንፃ ውስጥ ነው ።

የንግሥት ሕንደኬ ታናሽ ወንድምና ባለሙሉ ሥልጣን ጃንደረባ በመባል የሚጠራው መልክ ዲዴቅ ፪ኛ ከትንሣኤ በኋላ በ፰ኛው ቀን ፀሐይ

ሲጠልቅ ጋዛ እንደ ደረሰ ወዲያውኑ መንፈስ ቅዱስ ፊልጶስን የአሪት መምህርና ካህን የሆነ ኢትዮጵያዊ ሰው በሠረገላ ተቀምጦ በሥርዓቱ መሠረት ሊሰግድና የፋሲካን በዓል ሊያከብር መጥቷልና ቀርቦህ እነጋግረው ብሎ አዘዘው ። ፊልጶስም የአምላኩን ትእዛዝ ተቀብሎ እየፈራ ወደ ሰረገላው ተጠጋ ። መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ ጃንደረባውን ወገንህ የሆነ ሰው ወደ አንተ ይመጣል በዚህ ሳምንት የሆነውንም ነገር ሁሉ ይነግርሃል ብሎ አስጠንቅቆት ነበርና ፊልጶስም ወደ እርሱ ሲጠጋ አይቶ ወደ ሰረገላው ግባና ተቀመጥ አለው ከላይ በመጠኑ እንደ ተጠቀሰው ሁሉ ጃንደረባው የብሉይ ኪዳን መምህርና ካህን ስለነበረ ክርስቶስ ስለ አዳምና ስለ ልጅ ልጆቹ ኃጢአት ሲል መከራ እንደሚቀበልና እንደሚገረፍ እንደሚሰቀልና እንደሚሞት በሶስተኛውም ቀን እንደሚነሣ ትንቢቱ እንደ ተፈጸመ አውቆና ተረድቶ ከኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የሚመለከተውን ምዕራፍ አውጥቶ ሲያነብ ነው ፊልጶስ በሰረገላ ውስጥ ገብቶ ያገኘው ።

ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው መልክ ዲዴቅ ፪ኛ ወዲያውኑ ፊልጶስን በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ነቢዩ ስለማን ይናገራል ስለራሱ ነውን ? ወይስ ስለሌላ ሰው እስኪ አብራራልኝ ብሎ ጠየቀው ። ፊልጶስም በዚያ ሳምንት ውስጥ የተፈጸመውን ነገር ሁሉ እየነገረው ሳለ ወደ ገሊላ ባሕር ደረሱ ጃንደረባውም እነሆ ውሃ እንዳልጠመቅ የሚከለክለኝ ማነው አለ ። ፊልጶስም በኢየሱስ ክርስቶስ ብታምን ይገባሃል አለው ። ጃንደረባውም መልሶ ከላይ ከራሱ ከፊልጶስ ጀምሮ ስለ ምስጢረ ሥጋዊ (ተዋሕዶ) ጠይቀውና ተጠይቀው ከሰጡት መልስ በተሻለ ሁኔታ ኢየሱስ ክርስቶስ የእውነተኛው አምላክ የሕያው እግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ መሆኑንና ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው ብዬ አምናለሁ አስቀድሜም ተረድቻለሁ ብሎ መስከረ ። ፊልጶስም አጠመቀው ጃንደረባውም ከፈጣሪውና ከሐዋርያት ጋር በዓለ ዕርገትና በዓለ ሃምሳን ውሎ ከሐዋርያት ጋር እኩል በረከትን ከፈጣሪው ተቀብሎ ተሸከሟት የሄደው ህገ ኦሪትን በገሊላ ባህር ጥሎ በምትኳ አዲስ ሕገ ወንጌልን እንግቦ በደስታ ወደ ሀገሩ ወደ ቅድስት ኢትዮጵያ ተመለሰ ። የራሱ መጽሐፍ ዜና ትንሣኤ የኢየሩሳሌም ጉዞ በሚል ርዕስ በ፩፻፳፭ ዓ.ም. የተጻፈ፤ ኢ.ሳ. ም. ፶፫ ቁ. ፩-፲፪ የሐ. ሥ. ም. ፳ ቁ. ፳፯-፴፰ ተመልከት ።

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፮ የጠቀስኳቸው ሦስቱ እምነቶች ማለትም ተዋሕዶ ፣ አርቶዶክስና ካቶሊክ ከዚህ ከፍ ብሎ እንደ ተብራራው ሁሉ ፬ ሐዋርያት ማለትም ቶማስ ፣ ፊልጶስ ፣ ጴጥሮስ ፣ መልክዲዴቅ በመስከረትና

ራሱም ኢየሱስ ክርስቶስ ባፀደቃት እምነት ማለትም ኢየሱስ ክርስቶስ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው። ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው። በምትለዋ እምነት ወይም ዶግማ አምነው ለብዙ ዘመናት አብረው እንደነበሩ የታወቀ ቢሆንም በእየጊዜው ከመካከላቸው የተነሱ መናፍቃ ንንም አብረው አውግዘዋቸዋል።

ለምሳሌ ሸኛ ከኢትዮጵያውያን ዘር በሊቢያ የተወለደው አርዮስ እግዚአብሔር ወልድ ፍጡር ነው በማለቱ በ፫፻፳፭ ዓ.ም. ፫፻፲፰ አባቶች በነቂያ ተሰብስበው ለዩት፡ ፪ኛ ከግሪኮች ዘር በሮም የተወለደው መቅዶ ንዮስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ያንሳል በማለቱ በ፫፻፹፩ ዓ.ም. ፩፻፶ አባቶች በቁስጥንጥንያ ተሰብስበው አወገዙት። ፫ኛ ከሮማውያን ዘር በኮንስታንቲኖፓሊ የተወለደው ንስጥሮስ እግዚአብሔር ወልድ ፪ አካል ፪ ባሕርይ ነው ንጽሕት ድንግል ማርያም ወላጇ ተለምላክ አትባልም በማለቱ በ፱፻፴፩ ዓ.ም. ፪፻ አባቶች በኤፌሶን ተሰብስበው አውግዘው ለዩት።

ይሁን እንጂ ዛሬ ተዋሕዶ፡ አርቶዶክስ፡ ካቶሊክ በመባል የሚጠሩት ሶስቱ አብያተ ክርስቲያናት በዚህ ጥናት ውስጥ ከክፍል ፪ እስከ ክፍል ፮ ድረስ በሚገባ እንደተብራራውና ከነማስረጃው እንደ ተገለጸው ሁሉ ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታትና ሐዋርያት ሰብአ አርድእት ባፀኗት እንዲሁም በየጊዜው የተነሱ አበው ሊቃውንት ማለትም ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ፫፻፲፰፡ ፩፻፶ እና ፪፻ አባቶች በጠበቁት ቤተ ክርስቲያንና እምነት አንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ተብላው ነበር የሚጠሩት። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ፍጹም አምላክም ፍጹም ሰው መሆኑን በጥናቱ ውስጥ በየአረፍተ ነገሩ መጨረሻ ጥቅስ የተሰጠ ቢሆንም ከብዙ በጥቂቱ ከዚህ ቀጥሎ አቀርባለሁ። ሉቃ. ም. ፱ ቁ. ፲፰-፳፫፣ ዮሐ. ም. ፲፬ ቁ. ፩-፳፣ ዘ-፲፫፣ ማቴ. ም. ፲፮ ቁ. ፲፪-፳፩፣ ዮሐ. ም. ፩ ቁ. ፩-፮፣ ማቴ. ም. ፳፭ ቁ. ፳፯-፴፩፣ ዮሐ. ም. ፯ ቁ. ፳፯-፪፣ ኢሳ. ም. ፶፫ ቁ. ፩-፲፪ የሐ. ሥ. ም. ፳፭ ቁ. ፴፯-፴፰፣ ዮሐ. ም. ፲፪ ቁ. ፵፬-፵፰፣ ዮሐ. ም. ፳፭ ቁ. ፲፱-፳፣ ፳፱-፴፩፣ ዮሐ. ም. ፱ ቁ. ፩-፲፬፣ ሉቃ. ም. ፳፱ ቁ. ፳፯-፪፩፣ ሉቃ. ም. ፳፫ ቁ. ፴፱-፶፩፣ ማር. ም. ፭ ቁ. ፯-፳፩፣ ማር. ም. ፫ ቁ. ፲፩-፲፫፣ ሉቃ. ም. ፬ ቁ. ፴፫-፴፯፣ ሉቃ. ም. ፬ ቁ. ፩-፲፫፣ ማቴ. ም. ፱ ቁ. ፩-፲፪፣ መዝ. ፩፻፴፩ ቁ. ፲፫-፲፭፣ ሉቃ. ም. ፩ ቁ. ፳፯-፶፯ ለምሳሌ ያህል እነዚህን ጠቀስኩ እንጂ ከጳውሎስ መልእክትና ከሐዋርያት ሥራ ከብሉይ ኪዳን ከመጽሐፍተ ሊቃውንት ብዙ መጥቀስ ይቻላል ነገር ግን ለሚያምን የተጠቀሱት ይበቃሉ።

ክፍል ፯

አንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከሁለት ተከፈለች፡

ለ. አርቶዶክስ ፬፻፶፩ ፩፻፲፱ ዓ.ም.

አስቀድሜ ከለይ በክፍል ፮ በሚገባ እንደ ገለጽሁት ሁሉ ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታትና በኋላም የእርሱ ደቀ መዛሙርት የሆነ ሐዋርያትና ሰብአ አርድእት፡ ፫፻፲፰፣ ፩፻፶ እና ፪፻ አባቶች ባጸኗት በአንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥር ፪ት የትምህርተ መለኮትና የምርምር ወይም የትዮሎጂና የፍልስፍና ትምህርት ቤቶች ነበሩ።

እነዚህም ሸኛዋ የአሌክሳንዲሪያ ስትሆን፡ ፪ኛዋ ደግሞ የቁስጠንጥንያ ናቸው። ቢሆንም የአሌክሳንዲሪያ ትምህርት ቤት የሚመራው በኢትዮጵያ ውያንና በዓረቦች ሲሆን የቁስጠንጥንያ ትምህርት ቤት ደግሞ የሚመራው በግሪኮችና በሮማውያን ነው። ይሁን እንጂ የአሌክሳንዲሪያ ትምህርት ቤት በትምህርተ መለኮት (ትዮሎጂ) እየዳበረና እየበለፀገ በመሄዱ ብዙ ደቀ መዛሙርቶችን ሲያፈራ በአንጻሩ ደግሞ የቁስጠንጥንያው ትምህርት ቤት እየተዳከመ በመሄዱ ጭራሹንም ሊዘጋ በመቃረቡ ምክንያት በ፪ቱ ፓትርያርኮች መካከል በቅንካትና ምቀኝነት የተነሣ ከፍተኛ የሆነ ጥላቻና ንትርክ ተፈጠረ።

በዚህ ምክንያት የቁስጠንጥንያው ፓትርያርክ ለምን ተበለጥኩ በማለት በምቀኝነትና ቅንካት በተሞላ ሰይጣናዊ ትዕቢት ተነሣሽነቱ ከላይ በክፍል ፮ ወደ መጨረሻው ገጽ እንደ ተገለጸው ሁሉ በ፱፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን መንደር ፪፻ አባቶች ተሰብስበው ከሐዲው ኒስጥሮስን አውግዘው እንደ ለዩት የታወቀ ሲሆን እነዚያ አባቶችና ሊቃውንት በማለቃቸው ምክንያት የተነሣ ማን አለብን በማለት የቁስጠንጥንያው ፓትርያርክ ወይም ሊቀ ጳጳሳት ፍላጋቸውና የሮሙ ፓፓ ሊዮን በውስጣቸው ደብቀዋት የነበረችው የከሐዲው አባታቸው የኒስጥሮስን ፪ት አካል ፪ት ባሕርይ ትምህርት በምስጢር ወደ ቁስጠንጥንያ ት ቤት በማስገባታቸው ምክንያት በአባቱ አንጻዚያዊ በእናቱ ደግሞ ግሪካዊ የሆነው ቆሞስ ኤፍቴሂስ ስለተቃወማቸው አሁንም የእነርሱን ክህደት በምስጢር ደብቀው ኤፍቴሂስ

የአሌክሳንዲሪያ ተማሪ ስለነበረ የማይታወቅ ትምህርት አስተማሪ ብለው በዘመኑ የሃይማኖት የበላይ ጠባቂ የነበረውን ንጉሥ ማርኪያኖስን አሳስተው ጉባዔ እንዲጠራ አደረጉት።

ስለዚህ በ፪፻፶፩ ዓ.ም. ፪፻፴ አባቶች በኬልቄዶን መንደር ስለሚሰበሰቡ ከዚያ በፊት እንደ ተለመደው ጉባዔውን ለመምራት ማለትም በ፪፻፳፩ በኒቂያ በ፪፻፹፩ በቁስጢንጥንያ በ፪፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን የተደረጉ ጉባዔዎችን በጥሩ ሁኔታ የመራ በእየጊዜው ከአሌክሳንዲሪያ የሚመጣው ፓትርያርክ መሆኑ የታወቀ ነው። በዚህ ምክንያት ሥርዓቱን ጠብቆ ትውልዱ በእናቱ ኢትዮጵያዊ በአባቱ ደግሞ ግሪካዊ ሆኖ በአሌክሳንዲሪያ ከተማ የተወለደው ቅዱስ ዲዮስቆሮስ በ፪፻፶፩ ዓ.ም. በኬልቄዶን መንደር የሚደረገውን ጉባዔ ለመምራት ከአቡነ ቀሲሱ ጀምሮ ጳጳስ ኤጲስ ቆጶሳትን አስከትሎ ከሁሉ ቀድሞ ኬልቄዶን ገባ ከ፳፯ቱ ኤጲስ ቆጶሳት ፲፪ቱ ከኢትዮጵያ ዘር ሲሆኑ ፩ቱ ከግሪክ ዘር ፲ፋ ደግሞ ከተለያዩ የዓረብ ዘር ናቸው። የሮማው ፓፓ ሊዮን ፩ኛና የቁስጥንጥንያው ፓትርያርክ ፍላጊያኖስ ዲዮስቆሮስ ቀድሞ ኬልቄዶን ገብቶ እንዳንድ የጉባዔውን አባላት ማነጋገሩን በሰሙ ጊዜ በጣም ተቆጥተው ተበላጩ ዲዮስቆሮስን በቅንኦትና በምቀኝነት በከንቱ ተነሣሰተው ለመጣል ለብዙ ጊዜ ያቀዱት ዕቅድ ሁሉ ውድቅ ሆነባቸው። ከቁጣቸውም የተነሣ ወደ ጉባዔው ቦታ ለመምጣት አልፈለጉም ነገር ግን በጣም ታማኝ የሆኑ ሰዎቻቸውን መርጠው የሚከራከሩበት ነጥብና መልእክት አስይዘው ወደ ጉባዔው ላኩ።

በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ሊቀ መንበርነት በኬልቄዶን በሚካሄደው ሲኖዶስ ላይ የፓፓ ሊዮን እንደኛ መልእክት ተከፍቶ ሲነበብ ከዚህ በላይ ከፍ ብሎ እንደ ተጠቀሰው ሁሉ ወንጀለኛው ቆሞስ ኤፍታኒስ ሣይሆን ነገር ግን አውጣኪ መሆኑን ይገልጻል። አውጣኪም የሊዮንና የፍላጊያኖስ ወሬ አቀባይ ወስላታ ከመሆኑም እምነተኪስ አጭበርባሪ ስለሆነ የጀት አካል ጀት ባሕርይ ትምህርትና ደግማ (እምነት) በጉባዔው ላይ መነባንብ እንዲያነብ ላቸው በገንዘብ አስቀድመው ገዝተውት ስለነበረ ነው የጠቆሙት።

ነገር ግን ቅዱስ ዲዮስቆሮስ ስለ አምላካችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ በሚገባ ለሲኖዶሱ ሰፋ ያለ ገለጻ ካደረገ በኋላ አውጣኪ ተነስቶ በጉባዔው ፊት ቆሞ ስሜን በሐሰት ጠቀስኩት እንጂ እምነቴ ቅዱስ

ዲዮስቆሮስ * አሁን ለዚህ ጉባዔ እንዳብራራው ሁሉ በአንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ነው። በማለት ለተሰበሰበው ሲኖዶስ በመሐላና ራሱን በመራገም አረጋገጠ። ከጉባዔው አባላትም አብዛኞቹ በጭብጨባ ሲቀበሉት ነገር ግን ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላጊያኖስ ሙሉ የሆነ ሥልጣን ሰጥተው የወከሏቸው ጥቂት የጉባዔው አባላት አውጣኪን ተቃውሞት የጀት አካል የጀት ባሕርይ ትምህርት ከገንዘብ ጋራ ለጉባዔው አባላት በማዳረሳቸው ትምህርትና ምክር ተግሣጽ ተሰጥቷቸው እንዲመለሱ ቢጠየቁም ከሊዮንና ከፍላጊያኖስ የተሰጠን ትምህርትና መመሪያ ይህ ነው እንመለስም ሰላሉ በኬልቄዶን የተሰበሰበው ሲኖዶስም ነገሩን አውጥቶ አውርዶ መክሮ ዘክሮ ውጤት አልባ መሆኑን ተረድቶ ውሻ ወደ ትፋቱ ይመለሳል። ዕሪያም ወደ ጭቃው ይመለሳል፤ የተባለው የአበው አባቶች ምሳሌ መስለው ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላጊያኖስን ለዩዋቸው።

በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፮ እና በክፍል ፯ት ላይ በሚገባ እንደተብራራው ሁሉ በ፪፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን ፪፻ አባቶች ተሰብስበው ከሐዲው ኒስጥሮስን አውግዘው እንደለዩት የታወቀ ሲሆን ከ፪፻ አባቶች ውስጥ አብዛኞቹ ሮማውያንና ግሪኮች ነበሩ። ታዲያ የሮሙ ሊዮንና የቁስጢንጥንያው ፍላጊያኖስ እንዲሁም መልእክተኞቻቸው አባቶቻቸው የተፋትን የከሐዲው ኒስጥሮስን ምራቅ ወደ ኋላ ተመልሰው በመላሳቸው በቅንኦትና በምቀኝነት ዲዮስቆሮስን ለማስወንጀል በኬልቄዶን መንደር እንዲሰበሰብ ያደረጉት ፪፻፴ አባላት ያቀፈ ጉባዔ ውስጥ ከሁለት ተከፍሎ ፩፻፱ አባላትን የያዘው በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ሊቀ መንበርነት የሚመራው ሲኖዶስ ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላጊያኖስን እንዲሁም አነስተኛ ቁጥር ያላቸው ፩፻፳፩ የእነርሱ መልእክተኞችና ደጋፊዎች ከሐዲዎች በመሆናቸውና የአበው አባቶቻችንን ቀኖና ስለአፈረሱ አውግዘው ለዩዋቸው። የደንቆሮ ልቅሶ መልሶ መላልስ እንደተባለው የአባቶች ምሳሌ ሁሉ ፪፻፴ አባላት ካሉት ታላቅ ጉባዔ ውስጥ የሊዮንና የፍላጊያኖስ መልእክተኞችና ደጋፊዎቻቸው ጭምር ፩፻፳፩ አነስተኛ ቁጥር ሆነው ሳለ በድምጽ ብልጫ ብቻ እንኳን መሸነፍ ሲገባቸውና እምነው ንስሐ በመግባት ፈንታ ያዳቆን ሰይጣን ሳያቀስሥ አይቀርም እንደ ተባለው የአባቶች ምሳሌ

* ቀደም ሲል ዲዮስቆሮስ የተወለደው በካይሮ እንደሆነ የተገለፁ ሲሆን አሁን ደግሞ ከዚህ ላይ በአሌክሳንዲሪያ ነው ያለል ሁለቱም አይቃረኑም። በካይሮ ሲል ጤናቱ በአሌክሳንዲሪያ ሲል በአባቱ ስለሆነ ነው።

ከአባቶቻቸው በወረሱት ቅንአትና ምቀኝነት ተገፋፍተው ፩፻፱ አባላት ያለውን ቅዱስ ሲኖዶስ በድፍረት በማውገዛቸው እንዲት የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከጀት ተከፈለች ።

ይሁን እንጂ ከክፍል ፮ ጀምሮ እንደ ተብራራውና በክፍል ፯ በተጠቀሰው ርእስ መሠረት ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታት እንዲት ቅድስት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን በ፩፻፶፩ ዓ.ም. ጥቅምት ፭ ቀን በኬልቄዶን መንደር በተደረገው በሮማውያን ሴራ የተቀነ ባበረ የፖለቲካ ጉባዔ ምክንያት በጀት ተከፈለች ማለትም የምሥራቅ የምዕራብ ተባለች ።

ማለትም ፩ኛ ምሥራቅ ማለት ተዋሕዶ ሲሆን ተዋሕዶም ኢትዮጵያ ፣ ግብጽ ፣ እንደከያ ፣ በኋላም አርመንያ ሕንድ ናቸው ።

ማለትም ፪ኛ ምዕራብ ማለት አርቶዶክስ ሲሆን አርቶዶክስም ሮማውያን ፣ ግሪኮች በኋላም ደግሞ አውሮፓውያን ናቸው ።

የሮሙ ሊዮን ፩ኛ በእንዲት ተዋሕዶ እምነት ውስጥ ሆኖ የበላይነት ሥልጣን ማግኘት ስለማይችል ሌላ አማራጭ የሆነ ፈለገ ይኸውም ዘዴ የከሐዲው የኒስጥሮስን ትምህርት ማስፋፋትና ክርክር እንዲፈጠር ማድረግ ከዚያም የብዛንታይን መሪዎች በሚገባ ማሳመንና በንትርኩ መሐል አልፎ ቁልፍ የሆነውን ቦታ መያዝ ነው ብሎ ፕላን አዘጋጀ ። ይኸው ዕቅዱ ተግባራዊ ሆኖለት ከዚህ በላይ ከፍ ብሎ እንደ ተገለጸው ሁሉ በ፩፻፶፩ ዓ.ም. እንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከጀት እንድትከፈል ካደረገ በኋላ እርሱ ራሱ በሥልጣኑ ዲዮስቆሮስን በሌለበት እንዲወገዝ አደረገው ። ወዲያውኑ ብዙ ሊቃነ ጳጳሳት ዲዮስቆሮስ የተዋሕዶ አባት ነው ፣ ዲዮስቆሮስ የእምነት መሪያችን ነው የሚል ተቃውሞ ከእየአቅጣጫው ሲደርሰው ጊዜ ዲዮስቆሮስ የተወገዘው በሃይማኖት ሳይሆን ነገር ግን የነገሥታቱንና የእኔን ሥልጣን ስለተጋፋ ፍጹም ዲክታተር ስለሆነብን ነው የሚል መልስ ሰጠ ።

ሊዮን አሁንም በዲዮስቆሮስ ማሰሩን አልተወም እርሱን የሚያጠምድ ቦት አመች የሆነ ጊዜም አጋጠመው ስለዚህ ወደ ንግሥት ብርስክልያና ወደ ንጉሥ መርቅያኖስ ሄዶ የአሌክሳንዲሪያው ፓትርያርክ ዲዮስቆሮስን

በሚገባ የምታወቁት ይመስለኛል ከ፩ኛው የጊዜ ስብሰባ ብጠራው አልመጣም አሻፈረኝ ብሎ ቀርቷል ። እንደምታውቁት ሁሉ አብዛኞቹ ሊቃነ ጳጳሳትም የእርሱ ደጋፊዎች ናቸው እንዳንዶቹ ጳጳሳት እንደነገሩኝና እኔም እንደምገነዘበው መንግሥትን ከሥልጣን ክህነት ጋር አንድ አድርጎ ለመያዝ ዕቅድ እንዳለው በሚገባ አስቀድሜ አውቃለሁ ብሎ አባበቀበት ።

ንጉሥ መርቅያኖስና ንግሥት ብርስክልያ ሥልጣናቸውን የሚቃረን ነገር ከሮሙ ፓፓ ሊዮን ፩ኛ በሰሙ ጊዜ ይዋል ይደር የተባለው ነገር እውነትና ሐሰት መሆኑን እናረጋግጥ ሳይሉ ንጉሡና ንግሥቲቱ በግል ጉዳይ በአስቸኳይ ይፈልጉሃል የሚል መልዕክት ለቅዱስ ዲዮስቆሮስ ላኩበት እርሱም ደብዳቤውን በአነበበ ጊዜ የንጉሥ መልእክት እንገት አያስቀልስ አያስመልስ በፍጥነት ድረስ እንደ ተባለው የአበው ምሳሌ ሁሉ ነገሩን ላጥናው ለምን ፈለጉኝ ሊዮንን ያህል ጠላት አስቀምጧል ሳይል ፭ ጳጳሳት አስከትሎ ከአሌክሳንዲሪያ ተነስቶ ቁስጢንጥንያ ደረሰ ንጉሡና ንግሥቲቱ ሊዮንም ጭምር እንደ አጋጣሚ ከቤተ መንግሥቱ ሰገነት ወይም በፎቅ በረንዳ ላይ ተቀምጠው ነበር ።

ዲዮስቆሮስ ወደ ቤተ መንግሥቱ ሲመጣ ሁሉም በአንድ አይን አዩት ። ይኸው መጣ ተባባሉ ይመጣል ብለው አላሰቡም ነበርና ቢሆንም ይግባና ደረፍ እናነጋግረው ሳይሉ ከቤተ መንግሥቱ በር እንደ ደረሰ ለምን እንደተጠራና ማን እንደከሰሰው ሳያውቅ በወታደሮች ታፍኖ ወደ ሐልኪ ደሴት ተወስዶ ተጋዘ ። ወዲያውኑ የሮሙ ፓፓ ሊዮን ፩ኛ ሕልሙና ቅዠቱ ተፈጽሞለት የአሌክሳንዲሪያና የቁስጢንጥንያውን መንበር በእጁ ውስጥ ጨበጠ ።

የቁስጥንጥንያው ንጉሥና ንግሥት ከሊዮን ጋር ተማክረው በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ምትክ አንድ የሮም ተወላጅ የሆነ ፕሮቴሪየስ የተባለ መንኲሴ የእስክንድሪያ ፓትርያርክ አድርገው በ፩፻፶፫ ዓ.ም. ላኩ ። ስለዚህ ሕዝቡና ሊቃነ ጳጳሳቱ አባታችን ወዴት ወሰዳችሁትና ነው ይህንን ከሐዲ የላካችሁልን በማለት ረብሻ ተፈጠረ በአምባ ጓሮው መካከል የሮሙ ሹም ፕሮቴሪየስ ሞተ በአመቅ በ፩፻፶፬ ዓ.ም. ቅዱስ ዲዮስቆሮስ በደሴተ ጋግረን በእሥር ቤት ሳለ እንደ ቅዱስ ጴጥሮስና ጳውሎስ ከብዙ ሥቃይ በኋላ በሰማዕትነት ተገደለ ። በ፫ኛው አመት የግብጽ ጳጳሳትና ሕዝብ ተሰብስበው

በቅዱስ ዲዮኖሮስ ምትክ ጢሞቴዎስን የተዋሕዶዎች ፓትርያርክ አድርገው ሾሙት ። የኢትዮጵያዊው ቅዱስ ኢፕሮስም ስማዕትነት የተፈጸመው በሀገሩ ውስጥ በነፍስ ገዳዮች በሮማውያን እጅ መሆኑ የታወቀ ነው ።

ክፍል ፰

በሥልጣን ጥም እጅና ጓንት (አፍ) ሆነው ከተዋሕዶ የተለዩ ላቲኖችና ግሪኮች ከ፪ት ተከፈሉ ፤

ሐ. ካቶሊክ ፊኒኬ-ፊኒኬ ፩-፩ ዓ.ም.

በዚች በጣም ሐሰተኛ ተብላጭላጭና ተለዋዋጭ አስመሳይና ከዳተኛ አብልታና አወፍራ ተመልሳ የምትበላ ከንቱ የሆነች ዓለም ወይም ምድር ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ምድሪቱ ባላት ሀብትና ውበት ተማርከው ለዘለዓለም የሚኖሩ እየመሰላቸው የማይፈጽሙት የእመጽና የግፍ ሥራ የላቸውም በክፋትና በሽንገላ የሰለጠኑና የተካኑ ናቸው ። ቢሆንም ከጥሩ ሥራቸው ይልቅ መጥፎ ሥራቸው የሚያመዝን ሲሆን የዚህ ዓለም መጥፎም ሆነ ጥሩ ድርጊት ተመልሶ ራሱን እንደሚደግም የታወቀ ነው ።

ስለዚህ ግሪኮችና ላቲኖች ማለትም ሮማውያን በዚሁ ጥናት ውስጥ በክፍል ፮ና ፯ት ላይ በሚገባ እንደገለጽኩት ሁሉ የኢክሃንዲሪያው ፓትርያርክ በትምህርተ መለኮትና በምርምር ማለትም በትዮሎጂና በፍልስፍና በመብለጡ ምክንያት በእየጊዜው በሚደረጉ ሲኖዶሶችና ጉባዔዎች ሁሉ በጳጳሳቱ ዘንድ ሊቀ መንበር እንዲሆን በመመረጡ ምክንያት ተመቅኝተው የሮሙ ፓፓ ፊኒኬ መንበር ነው እንጂ ሊቀ መንበር መሆን ያለበት የኢክሃንዲሪያው መንበር ማርቆስ አይደለም ብለው ጳጳሳቱ በገንዘብ ቢሸነግሉም ስላልሆኑላቸው የሥልጣን ጥግቸውን ለመወጣት ሲሉ ወደ ጳላ ተመልሰው በ፪፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን መንደር የእነርሱ አባቶች ጭምር

አውግዘው የተፋትን የከሐዲው ፊኒኬ ትምህርትና ደግሞ ተመልሰው እንደ ውሻ በመላስ እንደገና በማንፀባረቃቸውና በማደላቸው ምክንያት ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሠረታት ከእናት ቤተ ክርስቲያን ከተዋሕዶ በውግዘት አርቶዶክስ በሚል መጠሪያም ስም በ፪፻፶፩ ዓ.ም. መለየታቸው የታወቀ ቢሆንም የኢክሃንዲሪያው ፓትርያርክ ዲዮኖሮስን በተለያዩ ምክንያት አሳፍነው አሳስረው ካስገደሉት በኋላ የኢክሃንዲሪያን መንበር ለመያዝ ያደረጉት ጥረትና ሙከራ ሁሉ እንዳልተሳካቸው ከላይ በክፍል ፮ና ፯ት በሚገባ ተብራርቷል ።

ይሁን እንጂ ክፍ ብሎ በክፍል ፰ እንደተጠቀሰው ሁሉ ራሱ ታሪክ በሮማውያንና በግሪኮች ላይ እንደገና ደገመ ፤ ይኸውም እንደልማዳቸው በሥልጣንና በልዩ ልዩ ጥቅም ከ፩፻፲፬-፩፻፶፩ ዓ.ም. ድረስ ፃ አመት ሙሉ ሲቋሰሱና ሲነታረኩ ከቆዩ በኋላ በትዮሎጂና በፍልስፍና የግሪክ ተወላጆች የሆኑ አባቶች በመብለጣቸው በሕዝብ ዘንድ ተወዳጅነትንና ዝናን እንደ አሌክሃንዲሪያ አባቶች ስላገኙ አሁንም እንደልማዳቸው በወንበር የበላይ ነትና የሥልጣን ጥም ከተፀናወታቸው የሮማ አባቶች አንዱ ቤኔዲክቶስ ፩ኛ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሰው ልጅና በሌላም የሚሳደቡት ስድብ ሁሉ በንስሐ ይሰረይለታል ፤ በመንፈስ ቅዱስ የሚሳደቡት ስድብ ግን በዚህ ዓለምም በሚመጣውም ዓለም ቢሆን አይሰረይለትም ብሏል ። ማቴ. ም. ፲፪ ቁ. ፴፩-፴፫, ማር. ም. ፫ ቁ. ፳፰-፴፩, ሉቃ. ም. ፲፪ ቁ. ፲-፲፩ ተመልከት ቢሆንም ታዲያ የሮሙ ፓፓ ቤዴዲክቶስ ፩ኛ ከዚህ በላይ የተነገረውን የአምላክ ቃል ረስቶ ነውን ወይስ ባለማወቁ ነው ፤ ወይንስ በሥልጣን ጥም ተሸፍኖ ነው ትክክለኛ የሆነ መልስ የወንጌሉ ቃል ምን እንደሚል አያውቀውም ብል አልተሳሳተኩም ሮማውያን እንኳንስ በዚያን ዘመን በአሁኑ ዘመንም ቢሆን የሚካኑትና የሚሰለጥኑት በሌላ ነገር እንጂ ስለ ወንጌል ትምህርት ስሜት አይሰጣቸውም ስለዚህም ነው ብዙ ከሐዲዎች ከእነርሱ ቤተ ክርስቲያን የመነጨት ።

ስለዚህ ነው የሮሙ ፓፓ ቤኔዲክቶስ ፩ኛ እንደፈለገው ሥልጣን ማግኘት ስላልቻለ ከግሪኮች የሚለይበትን አዲስ ክህደትን ፈጠረ ይኸውም ፊኒኬ ማለትም መንፈስ ቅዱስ ከአብም ከወልድም ነው የሰረፀው ማለትም የተገኘው የሚል ክህደት ነበር በዚህም ምክንያት ሮማውያንና ግሪኮች ፃ ዓመት ሙሉ የተቋሰሱበትን አፈነዳላቸው ወዲያው ተሰብስበው

ከሐዲ፡ ከሐዲ፡ ርኩስ፡ ርኩስ ተባብለው በውግዘት ተለያዩ። በ፩ሺሃ፱ ዓ.ም. ካቶሊክ በሚል መጠሪያ ስም ከአርቶዶክስ ተገነጠለች።

ይሁን እንጂ በጣም ከሚያሳዝነው ነገር አንዱ በሃይማኖት ሽፋን ስንት አመጽና ግድያ ይፈጸምባት የነበረችው የታሪክ ከተማ ቁስጥንጥንያ በአርያም ሆኖ የሚፈጸመው ግፍና በከንቱ የፈሰሰውን የንጹሐን ሰማዕታት ደም ይቆጣጠር የነበረው ሕያው አምላክ በ፩ሺ፱፻፶፫ ዓ.ም. በጣም ጨካኝ የሆኑ የቴርክ እስላሞችን ከሞንጉሊያ አስነስቶ እንድትወረር በማድረግ የሰማዕ ታቱን ደም ተበቅሏል ከተማይቱም እስከ ዛሬ ድረስ በቴርክ እስላም እጅ ነች።

ክፍል ፱

በሥልጣን ሰብኝነት ከተዋሕዶ በአር

ቶዶክስ ስም፣ ከአርቶዶክስ ደግሞ

በካቶሊክ ስም የተለየች ራሷ

በሥልጣን ጥመኛ ከ፪ት ተከፈለች፤

መ. ፕሮቴስታንት ከ፩ሺ፭፻፲፯-

፩ሺ፭፻፳፩ ዓ.ም.

የሮማውያን እምታዬር ወይም አገዛዝ እንደ እራት የመረራቸውና ያንገሽገሻቸው ጀርመኖችና የአውሮፓ ሀገሮች ነገሥታት ከሮማውያን አገዛዝ ውድቀት በኋላም ቢሆን ግብር ሳይገብሩ ራሳቸውን ችለው በነጻነት መኖር አልቻሉም ነበር። ይኸውም በካቶሊክ ሃይማኖት ወይም እምነት ሺፋን ከሚያመርቱት የገቢ ምንጭ ሁሉ ከአሥር አንድ ለቫቲካን መንግሥት እንዲከፍሉ ይገደዱ ነበር።

ስለዚህ በካቶሊክ እምነት ውስጥ ያሉ የእነርሱ ተወላጆች የሆኑ ጳጳሳትና መንኮሳት እንደ የሆነ ምክንያት ፈጥረው ከካቶሊክ እምነትና ባርነት ነጻ እንዲያወጧቸው ቢለምኗቸውና ቢያግባቧቸውም ጳጳሳቱና

መንኮሳቱ በካቶሊክ እምነት ውስጥ ሆነው የበለጠ ጥቅምና ክብር ስሚያገኙ የእየሀገሮቻቸው ነገሥታት ያቀረቡላቸውን ጥሪ አልተቀበሉትም። ነገሥታቱም ተስፋ ቆርጠው ከሚያገኙት የገቢ ምንጭ ሁሉ ከአሥር አንድ በመገበር ላይ እንዳሉ የፍራንሲስካን የምንኩስና አርማ ተከታይ የሆነና የምሥራቅ ጀርመን ተወላጅ የሆነው ያልታሰበና ያልተጠበቀ ማርቲን ሉተር የተባለው መንኮሴ በ፩ሺ፭፻፲፯ ዓ.ም. ገፄ ርዕሶችን ወይም አርቲክሎችን የያዘ ፀረ ካቶሊክ የሆነ ጽሑፍ ለመላው አውሮፓ በመበተን በድንገት አፈነዳላቸው። ወዲያውኑ ነገሥታቱና ሕዝቡም ሲጠባበቁት የነበረ ስለሆነ አውሮፓ ከአረመኔ ክርስቲያን መሳዮች ከቫቲካን ከባድ ቀንበር ነጻ ወጣች በማለት ሁሉም በእየአሉበት ለማርቲን ሉተር ደስታቸውን ገለጹለት።

ካቶሊኮች ሥልጣን ፍለጋ መድኃኒታችንን እየሱስ ክርስቶስ በደሙ የመሠረታት አንዲት ቅድስት ተዋሕዶን በክህደት ከ፪ት እንደከፈሏት እነርሱም ቁና ደርሷቸው በሰፈሩት መስፈሪያ ተትረፍርፎ በእየጊዜው ከመሐላቸው በሚነሱ ከሐዲዎች ተሰፍሮባቸው ብትንትናቸው እየወጣ መሆኑን አይካድም። ማቴ. ም. ፯ ቁ. ፩-፫።

ይሁን እንጂ የሮሙ ፓፓ ሊዮን ፲ኛ የጀርመን መንኮሴ የነበረው ማርቲን ሉተርን ከክህደቱና ከስህተቱ እንዲመለስና የሚፈልገውን ሹመትና ገንዘብ ሁሉ እንዲሰጠው ቃል እንደሚገባለት ፱ት አመት ሙሉ ቢያስመክረውና ቢሸነግለውም ሉተር ከፀረ ካቶሊክነቱ እንደማይመለስ ስለአረጋገጠ ሊዮን ፲ኛ ነገሩ የማይሆን መሆኑን ስለተገነዘበ በ፩ሺ፭፻፳፩ ዓ.ም. በሮም ጉባዔ ሰብስቦ ማርቲን ሉተርንና ተከታዮቹን በሙሉ አውግዞ ለያቸው። እነርሱም አወገዙት እንደ ልማዳቸው ከሐዲ ከሐዲ ርኩስ ርኩስ ተባብለው ተለያዩ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ጀርመን ሉተራን ተብላ ተሰየመች።

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፮፡፮ እንደ አብራራሁት ሁሉ ታሪክ ራሱን መድገም ስላለበትና ጀርመኖችም የባርነት ቀንበር ስለከበዳቸው ካቶሊኮች በቀላሉ ተፍረከረኩ እንጂ የፍራንሲስካን መንኮሴ የነበረው ማርቲን ሉተር የጻፋቸው ገፄ ርዕሶች ወይም አርቲክሎች የካቶሊኮችን ከንቱ የሆነ ልማድ ብቻ የሚያንጸባርቁና ጥናት የጎደላቸው ጽሑፎች ነበሩ ቢሆንም ሌባ ሌባውን ቢሰርቀው እንደማያስደንቅ ሁሉ፤ ከሐዲም ከሐዲውን ከሐዲ ቢለው የሚያስገርም ነገር አይደለም። ይሁን እንጂ ሉተር በመጠኑ እንደ ጠቆመው ሁሉ ካቶሊኮች በተለያየ ዘዴ ተጠቅመው በዘረጉት የገቢ ምንጭ

ወይም የኢኮኖሚ አውታር ምክንያት ብዙ የሆነ ገንዘብና ብዙም የማያደርጉ የገቢ ምንጭ ስላላቸው አሁንም ቢሆን በቀላሉ የሚበገሩ አይደሉም ።

ስለዚህ የቅርብና የሩቅ አባሎቻቸውን በተለያዩ ጥቅምና በምችት ስለያዟቸው ብዙ ደጋፊዎች እንዳሏቸው የማይካድ እውነት ነው ። ምክንያቱም ዓለም የሚገዛው ለጥቅምና ለገንዘብ ስለሆነ ነው ። ኃያላን የሚባሉ የዓለም መሪዎች አብዛኞቹ በገንዘብ ኃይል በእነርሱ ቁጥጥር ስር ናቸው ።

የሰላላ ድርጅታቸውም አሉ ከሚባሉ የሰላላ ድርጅቶች ከሲ አይኤና ከሞሳድ በተሻለ ሁኔታ በመላ ዓለም መዋቅሩ የተዘረጋ ነው ። ያውም በጣም አደገኛ ሳይታወቅ በሃይማኖት ሽፋን ሆኖ የአሜሪካኖችና የአይሁዶች የሰላላ ድርጅትም ቢሆን በጣም ጠቃሚ የሆኑ መሪዎችን የሚያገኘው ከካቶሊክ የሰላላ ድርጅት መሆኑ የማይካድ እውነት ነው ።

ቀደም ሲል የነበረው የሰላላ ድርጅት ማለትም ማሦኒክ ቁጥር ፫ በመባል የሚታወቀውና በዓለም የመሪዎች መልማይ የሆነና በአመጽ በግፍ የተሞላ የዚህም ድርጅት መሥራችና አባል የሆኑ የካቶሊክ ሃይማኖት መሪዎች መሆናቸው የታወቀና የተረጋገጠ ቢሆንም የባሰው ደግሞ በዘመናችን አዲስ አለም በመባል የሚታወቀው ወይም በራእየ ዮሐንስ በም. ፲፫ ቁ. ፲፪-፲፱ ላይ እንደተገለጸው አውሬ የ666 መሥራችና አባላትም የካቶሊክ ሃይማኖት መሪዎች መሆናቸው ነው ።

ስለዚህም ነው በኢትዮጵያ የአንድ ቤተ ክርስቲያን ቅጽረ ግቢ እንኳን የማታሰብ የቫቲካን ትንሽ ከተማ በመንግሥትነት እንድትታወቅና ራሱን እንደቻለ እንደ አንድ ሀገር እንድትጠራ ያደረገት ፤ በዓለምም እንደ ማንኛውም ሀገርና መንግሥት ሁሉ አምባሳደሮችንና ቆንስሎችን ትሾማለች በአጸፋውም የሌላውን ሀገር አምባሳደርና ቆንስልም ትቀበላለች ይህች ሀገር መንግሥት ናት ወይንስ የሃይማኖት ድርጅት?

እንደ እውነቱ ከሆነ ይህች በጣም ትንሽ የሆነችው ከተማ የምትታወቀውና የምትጠራው እንደ አንድ መንግሥት ነው ። መንግሥትም ከሆነች ማንኛውም የአለም መንግሥት ሁሉ እንደ ሚፈጽመው የአመጽና የግድያ

ሥራ ሁሉ ትፈጽማለች ማለት ነው ። ይህ የማይካድ እውነት ነው የራሷንም አባላት ሳይቀሩ በሞት ቀጥታለች እንዳልቆጥራቸው ብዙ ናቸው ፤ የታወቁ ስለሆነ ታሪክ ይቁጠራቸው ።

በኢጣሊያ ሀገር ሮም ውስጥ ጀት መንግሥታት አሉ ማለት ነው ፤ እንደኛው ዓለም አቀፍ የሆነ የቫቲካን ሲሆን ፤ ሁለተኛው ደግሞ የኢጣሊያ መንግሥት ነው ። በሮም ከተማ ውስጥ በፖሊስ ሞተር ሣይክል የሚታጀበው ከፕሬዚዳንቱና ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ይልቅ ፓፓው ነው ፤ ምክንያቱም በሃይማኖት አባትነቱ እክብረው ሣይሆን በፖለቲካና በኢኮኖሚ የበላይነቱን በማመን መሆኑ አይካድም ።

ከዚህ ቀጥቶ ደግሞ በእየጊዜው ከካቶሊክ ተገንጥለው ሉተርን ጨምሮ በስማቸው የሃይማኖት ድርጅትን የመሠረቱና የትውልድ ሀገራቸውን ሳይቀር በዝርዝር አቀርባለሁ ። ቀደም ሲል ከላይ በክፍል ፮ ውስጥ ከተወሰዱ፤ ከኦርቶዶክስ ፤ ከካቶሊክ በስተቀር ሌሎች ክርስቲያን ነን የሚሉ ሁሉ ብዛት ቢኖራቸውም ከቁጥር ውስጥ እንደማይገቡ መግለጹን አስታውሳለሁ ። አሁንም ቢሆን ጸድቃን ፤ ሰማዕታት ፤ መላእክት ፤ ንጽሕት ድንግል የአምላክ እናት የሆነች ቅድስት ማርያምን ጭምር አያማልዱም ከማለት በስተቀር በቤተ ክርስቲያን በኩል የራሳቸው የሆነ ባሕልና ሥርዓት ስለሌላቸው ታሪክ ስለሆነ እዚህ ላይ ጠቀስኳቸው እንጂ ከቁጥር ውስጥ አይገቡም ከተገነጠሉበት በካቶሊክ ሥር ናቸው ። እነዚህም እንደሚከተሉት ናቸው ።

- ፩. ሉተር ሉተራኒዝም ፡ ጀርመን ፤
- ፪. ፍሊጅ ሚላቶን ሚላቶኒዝም ፡ ጀርመን ፤
- ፫. ሲመንስ ሚኖኒዝም ፡ ዴንማርክ ፤
- ፬. ናክስ ፕሬዝቪተርያኒዝም ፡ ስኮትላንድ ፤
- ፭. ክራንሚር አግሊካኒዝም ፡ ኢንግላንድ ፤
- ፮. ስሚዝ ባቭቲዝም ፡ ኢንግላንድ ፤
- ፯. ዝውንጄል ዝውንጄሊዝም ፡ ፍራንስ ፤
- ፰. ግሬቪል አንባቪቲዝም ፡ ስዊዝ ፤
- ፱. ካልቪን ካልቪንዝም ፡ ስዊስ ፤

ከዚህ በላይ ከቁጥር ፩ እስከ ፱ ድረስ የተጠቀሱት የሥልጣን ጥመኞች ከእናታቸው ከሥልጣን ሱሰኛዋ ከካቶሊክ የተገነጠሉት እውነት ፍለጋና ትክክለኛ የሆነ የሃይማኖት ድርጅት ለመመሥረት ሳይሆን ነገር ግን ከላይ በክፍል ፱ እንደተጠቀሰው ሁሉ የካቶሊኮች የባርነት ቀንበር ስለፀናባቸውና የእየሀገሮቻቸውም ነገሥታት ባቀረቡላቸው ጥሪ መሠረት መሆኑ የታወቀ ነው ። የሃይማኖት ወይም የእምነት ድርጅት ለማቋቋም ቢፈልጉ ኖሮ ድርጅታቸውን በእግዚአብሔር ስም በሰየሙት ነበር ። ነገር ግን ከዘጠኙ አንዱም እንኳን በስመ አምላክ ድርጅቱን የሰየመ የለም ፤ ስለዚህም ነው የሥልጣን ጥመኞች ስለሆኑ በየስማቸው የሰየሙት ።

በፈጣሪያችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም የተመረጣችሁ ክቡራን አንባቢያን ሆይ ይህንን ጥናት እንዳጠና ያነሳሳኝ ዋና ምክንያት ከላይ በክፍል ፭ በአጭሩ እንደገለጽኩት ሁሉ የታሪክ ቁስሎ የማይረሳ ቢሆንም እንደገና ወደ ጎሳ ተመልሼ አዲስ ክርክር ለማንሳት ሣይሆን ነገር ግን በተዋሕዶዎች ፣ በእርቶዶክሶች ፣ በካቶሊኮች ፣ እንዲሁም በሌሎች የሃይማኖትና የታሪክ ሰዎች የተጻፉ መጻሕፍቶች ብዙ ውሸት በጣም ጥቂት እውነት ተጽፎባቸው በማንበቤ ሲሆን አዲሱ ትውልድ እውነቱንና ሐሰቱን በታሪክ ተመራምሮ እንዲያውቅ ይሆን ዘንድ በተቻለኝ መጠን ከሐሰት በመራቅ ይህንን አጭር ጥናት ማቅረቤን በትህትና አሳስባለሁ ።

ክፍል ፲

ስለ ምስጢረ ቁርባን ሥራና አፈጻጸም

በቺስቱ ታላላቅና ቀደምት ቤተ

ክርስቲያኖች

ሀ. በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ ፡

ስለ ምስጢረ ተዋሕዶ ማለትም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው ። ወይም ስለ ምስጢረ ሥላሴ (ክርስቶሎጂ) ትንተና አስቀድሜ ከላይ በቺቱም አብያተ ክርስቲያናት አባባል በክፍል ፪ እና ፮.፯.፭ ላይ በሚገባ የተገለጸ ሲሆን ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ ስለ ምስጢረ ቁርባን አሠራርና አሰጣጥ በቺቱም ቤተ ክርስቲያኖች ሕግና ሥርዓት መሠረት በቅድም ተከተል አቀርባለሁ ። አመዛዝኖ ትክክለኛውን ለይቶና ተረድቶ የመምረጡን ሁኔታ ግን አስተዋይ የሆነ አእምሮ ላለው ሰው ትቸዋለሁ ።

ስለ ምስጢረ ቁርባን አሠራርና አሰጣጥ በእናት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓትና ሕግ መሠረት እንደሚከተለው በአጭሩ እገልጻለሁ ። ይኸውም እንደሚታወቀው ሁሉ በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፫ በተራ ቁጥር ፭ ላይ እንደ ተብራራው የእናት ኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እንደ ሌሎቹ ሃይማኖቶች ከአረማዊነት ወይም ከአምልኮ ጣዖት ወደ ክርስትና እምነት የገባች ሳትሆን ነገር ግን የተሸጋገረችው በቀጥታ ከሕግ ወደ ሕግ መሆኑን በማንም ዘንድ የታወቀና የተረጋገጠ ስለሆነ ሌላ ተጨማሪ ማብራሪያ አያስፈልገውም ። እውነት ነው ይኸውም የሕገ ለሪት የብሉይ ኪዳን ሥርዓት መሥራች እንደመሆንም መጠን አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፪.፫.፱ እና ፮.፯.፭ ላይ ማስረጃውን ከእነልዩነቱ ጭምር በሚገባ እንደገለጽሁት ሁሉ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ሕያው እግዚአብሔር በመጀመሪያ በፅሁፍ እሑድ ሰማይንና ምድርን ፈጠረ አንድነትን የሚያመ